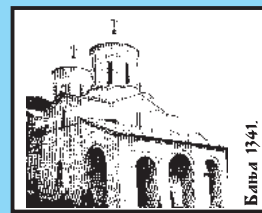

ДАБРОВ

ИНФОРМАТОР

ванредни број 8

митрополија дабровосанска – манастир добрџн

СЈЕМЕ БОЖИЈЕ НАУКЕ У МЛАДИМ ДУШАМА

СЕМИНАР ЗА ВЕРОУЧИТЕЉЕ ИЗ ЕПАРХИЈЕ ДАБРОВОСАНСКЕ

У просторијама Духовне академије Светог Василија Острошког у Србињу 11. и 12. августа ове године одржан је семинар за вероучитеље, којем су присуствовали свештеници и предавачи вјеронауке у основним школама са простора епархије дабровосанске. Поред вјероучитеља у раду овог стручног скупа су учествовали: Митрополит дабровосански Господин Николај, ректор Универзитета у Сарајеву Републике Српске академик проф. др Војислав Максимовић и министар вјера у Влади Републике Српске господин Драган Давидовић.

Једанаестог августа прије подне, након одслужене Свете литургије у капели Духовне академије, семинар је отворио Митрополит Николај, који је затим поднио уводно излагање на тему „Свештеник - вероучитељ и пастир“.

Говорећи о улози свештеника и вјероучитеља у васпитно-образовном процесу и односу према дјецы - ученицима, као и о циљу овог стручног скупа Митрополит Николај је истакао:

„Свештеник није позван да живи одвојен од света, него да се увек налази усред света. Зато ће се он у свом успињању ка Богу, моћи користити средствима која су му стављена на располагање. На пример, он неће или бос, нити ће се одевати у грубу одећу. Бринуће се за своју домаћу цркву и за домове својих парохијана подједнако. Иако је позван да живи у свету, свештениково је да што мање живи духом света. Него, да буде со земљи, светлост света, пример за углед свима осталима. Позван је да увек живи у благодатном достојанству свештеничког позива, како би увек био достојан претварања хлеба у тело, и вина у крв Христову, а његова реч животворна, јака и снажна. Он ће се увек служити оним што ће највише користити развоју његовог свештеничког делања и на-

претка Цркве Божије на земљи и умножавање тријумфујуће Цркве на небу. Иако је у свету, мора pazити да његово живљење и делање буде достојно неба и његовог великог позива на земљи.

Помињући ово напред, желим нагласити, да је у вероучитељској самоодговорности веома важно, имати у виду да пред собом имамо децу, будуће посленике на разним плановима живота, чисте душе које још нису познале овај свет у свим својим недостацима. То се нарочито мора имати у виду. Деца је све лепо. Леп им је овај свет. Леп им је живот. Леп им је човек у било ком узрасту. Леп им је вероучитељ. Како деца расту, тако развијају своје духовне способности, а вероучитељево је да у њихове младе душе сеје семе Божије науке. Та су срца без корова. То није каменито земљиште нити угажени и тврди пут. То је оно земљиште припремљено за сетву доброга семена. Свештениково је не само да посеје семе, него да га обрађује и стражи код њега, да не би непријатељ човек дошао и посејао кукољ по истом земљишту. Отуда вероучитељ, како му је дужност да води рачуна о својој души и своје рођене деце, исто тако му је дужност да води рачуна о души својих ученика. Опште је мишљење, понајбоље ће се очувати тесним додиром са светим храмом, учешћем на светим богослужењима. Практиковањем еванђелских врлина, исповедањем и причешћивањем Светим тајнама“.

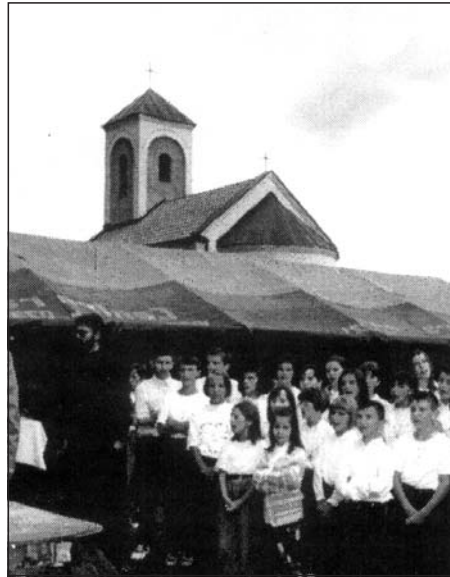
Учествујући у раду, министар вера у Влади Р.С. господин Драган Давидовић је поднео стручно саопштење о резултатима анкете о веронауци и вероучитељима, проведене у основним школама Републике Српске. Господин Давидовић је том приликом рекао:

„Овакав један скуп као што ви чините да нас има част да први пут јавно чује резултате анкете коју смо ми спроводили у основним школама Републике Српске 1994, 1995, 1996. године. Ово је пета година како је веронаука уведена у основне школе као обавезан предмет, дакле предмет који се мора третирати равноправно са свим осталим предметима(...) Када је 1992. године уведена веронаука у школе многи су се чудили да мантија лепрша у школи, али чини ми се да је брзо прихваћено, почело се с мукот тешком, с мало људи. Не заборавите да у Р.С. ми имамо свеукупно 330 свештеника. Требало је дакле уз рат, уз све оно што је доносио тај рат, уз све оне парохијске обавезе које сте имали, требало је радити са децом, са младом генерацијом, понијети некада 20, 30 па и 40 часова седмично, што је било и дупла норма коју сте обављали. Сви извештаји који су стизали из школа од деце или свештеника или владика говорили су да је веронаука у основним школама примљена изузетно.

Резултати анкете су, без обзира на наш оптимизам, били запањујући. Да вам не читам це-

локупну табелу, прочитаћу вам само коначне резултате те анкете. Укупно је прегледано 77.777 радова. Од тога 36.000 су били дечаки и 41.000 девојчице. Изванредно велико интересовање поделили смо у пет рубрика(...)

Изванредно велико интересовање показало је 26 одсто и девојчица и дечака, надпросечно интересовање 57 одсто и просечно од 13 до 15 одсто. Дакле, просек, изнад просека и изванредно високо велико интересовање 97 одсто од 77.777 анкетираних. Критички став према веронауци, дакле, не негативан него критички има 1,3 и негативан 1,5 одсто деце“.

Након излагања господин Давидовић је, у смислу илустрације наведених резултата анкете, прочитао неколико најкарактеристичнијих одговора и радова анкетираних ученика:

„Мени је веронаука најдражи предмет, јер у њој свашта учим и волим да сам на часу веронауке. Веронаука нас учи да поштујемо старије, да волимо ближње, да никога не мрзимо. Она нас учи да будемо поштени, да постижемо добре резултате, да будемо, добри ђаци, да се волимо, да поштујемо нашу веру, да будемо поносни на то да смо Срби. Вероучитељ је добар, увек прашта, никад немам један од њега. Учи нас љубави и да се волимо. Некада смо неваљали али он нам опрости. Сви га волимо и поштујемо. Он је најдражи наставник. Ја га такође поштујем. Ја кад учим веронауку тоном у прелепим мислима о Богу, Цркви, Св. Духу. Мислим да сва деца треба да уче веронауку, а нарочито ми Православни Срби. Вероучитељ треба да буде као Бог. Веронаука је наука која

описује истину и у њој нема лажи. Веронаука је пут који води до Бога. Тај предмет ми је разбристрио свест и показао прави пут“.

После краће дискусије у којој су учествовали Митрополит Николај и вероучитељ из Штрбаца за реч се јавио ректор Универзитета у Сарајеву Р.С. академик Војислав Максимовић који је поздравио учеснике овог првог скупа те врсте у Епархији дабробосанској.

У даљем обраћању учесницима семинара господин Максимовић је поред осталог истакао:

„Мислим да је веома добро да се пре почетка ове школске године расправља о искуствима за ових пет година. (...) Уверен сам да ће веронаука остати неприкосновена у настави у нашим пре свега основним школама, с тим да треба тежити да се она уведе и у средњошколско образовање“.

У послеподневном делу првог дана рада семинара своја излагања поделили су протојереј Ранко Билинац, парох србињски и Милан Церовина из Пала.

Изагавља протојереја Ранка представља, у ствари приказ књиге „Наша Црква и наша деца“ аутора Софије Колумзине која је издата 1996. године у Београду.

Ова књига садржи пет поглавља чији су наслови: Циљ хришћанског образовања, Наша деца, Хришћанско образовање у породици, Црквена школа и вероучитељ. На крају књиге дат је додаток - водич за припрему наставног плана за црквену школу, што представља покушај да се систематизује размишљање о правосланом хришћанском образовању и олакша припрема наставног плана и програма.

У свом раду под насловом „Идеолошка и квази-научна тумачења - сметње пријему веронауке“ господин Церовина покушао је да осветли одређене сметње и начине за успешнији час веронауке, наглашавајући да „ни један вероучитељ не би смео стати пред децу без искреног молитвеног труда за себе и ту децу и без сталне борбе за лично верско узрастање“.

Након стручних саопштења протојереја Ранка и господина Церовине, развила се дискусија у којој су из практичног рада нека конкретна искуства изнели свештеници Јеремија Старовлах, Миомир Зекић, Нико Мојсиловић, Милорад Љубинац, Саво Брадоњић и Рајко Цвјетковић, као и Митрополит Николај који је дао конкретне одговоре на нека постављена дилемична питања вероучитеља. Тиме је први дан рада семинара завршен.

И други дан рада семинара започео је Светом литургијом.

Потом је Митрополит Николај одржао предавање на тему „Свето Писмо - вечна реч Божија“ у којем је поред осталог рекао:

„Бог је дао да се Библија напише, са изричитим задатком откривења Божијег плана о

СВЕШТЕНИК, ВЕРОУЧИТЕЉ И ПАСТИР

спасењу човека од греха, смрти и ђавола. Дао је да се књига напише зато, да би своје вечне законе могао разјаснити Својој деци, да би се могла ослонити на Његову мудрост и утешени Његовом љубављу, да би путовали са вером и надом кроз овај живот. Јер без Библије овај свет био би таман и застрашујући, без путоказа и светионика коме треба ићи“.

У наставку рада семинара своје саопштење под насловом „моје досадашње искуство о предавању веронауке“ презентовао је јереј Нико Мјосиловић из Мокрог. У свом излагању отац Нико говори о својим досадашњим искуствима о предавању веронауке осврну се и на поједине ставове и мишљења о предмету веронауке.

У дискусији која је потом уследила, учествовали су свештеници - вероучитељи: Боро Видовић, Војислав Чаркић и Рајко Цветковић, као и Митрополит Николај у чијим излагањима је изнесено више конкретних питања, као и предлога који су ушли у закључке.

Констатовано је да је овај семинар у потпуности остварио свој постављени циљ и да ће допринети квалитетнијем обављању веронауке у основним школама. С тога је закључено да се и у будуће организују слични скупови који би трајали по један дан, те да се наредни семинари одрже у јуну и септембру идуће године. Уједно су одређене теме и њихови аутори: „Секташи у нашим школама“ - протојереј Данило Црногорац, „Како се припремати за предавача веронауке“ - протојереј Рајко Цветковић, „Прилагођавања предавања из веронауке разним дечијим узрастима“ - ђакон Младен Максимовић, „Практична настава из веронауке и њен успех“ - протојереј Јеремија Старовлах и „Дом, школа и црква у обједињености веронаучног знања нашег ученика“ - протојереј Милорад Љубинац.

Такође су усвојени следећи закључци и констатације:

1. Да се штампа уџбеник за први разред основне школе од јереја Србе Милетића.
2. Има деструктивних појава других наставника према веронауци.
3. Питање градива из других научних дисциплина које се косе са теологијом.
4. Свештеници са семинара моле да уџбеници из веронауке изађу што пре.
5. Питање при надлежности вероучитеља у појединим школама.
6. Награђивање ученика из веронауке.
7. Резање славског колача у школама о Св. Сави и да се припремају светосавске академије.

јеројереј
Ранко М. Билинац

миџројолић
дабробосански
Николај

Наука о духовном животу је теоретска и практична. Свештениково је да лично непрестано тежи здружењу са Богом и здружењу своје пастве с Богом. Када је реч о веронауци, онда имамо веома важан део пастирског посла, здружити децу с Богом. Оснажити веру код деце и развити љубав према веронауци, није ништа друго, него развијати самоодговорност код ученика у њиховом трајном духовном животу и општењу са Богом. То општење са Богом не може се замислити без општења са људима, овде конкретно са децом, када је у питању веронаука. На темељу сопственог духовног живота и изучавањем живота светих Божијих људи, вероучитељ комплетира своју сопствену личност на духовном плану. Уклонити из себе све, што би могло сметати личном духовном животу, прави је посао вероучитеља, да би могао преуспевати на плановима ван своје сопствене личности. Оно прво би се могло назвати личним аспектом, а ово друго аспектом на општем плану. Нема сумње, духовна наградња других је уједно и сопствена наградња, сопствено духовно узрастање. То се ниуком случају не може потпуно раздвојити - ја као субјекат и он ученик, као објекат. Све је то једно у Христу Господу нашем.

Свештеник - вероучитељ је, са посебним вредностима које носи са својим позивом. Исто тако и код његових парохијана постоји духовност којом живе. На пример постоји женидбена духовност, која обухвата сва средства по којима брачни другови као такви могу доћи до светости. Исто тако постоји духовност деви-

чанског живота. Како монашка заједница има своје и посебне одредбе, које воде спасењу, оне се примењују што је више могуће. На пример, примењивање еванђелских врлина, молитве и поста, сиромаштва и послушности, рада и смирења, су средства која су у светоотачкој и подвижничкој литератури позната као врло корисна за духовно усавршавање.

„Свештеник није позван да живи одвојен од света, него да се увек налази усред света. Зато ће се он у свом успињању ка Богу, моћи користити средствима која су му стављена на располагање. На пример, он неће ићи бос, нити ће се одевати у грубу одећу. Бринуће се за своју домаћу цркву и за домове својих парохијана подједнако. Иако је позван да живи у свету, свештениково је да што мање живи духом света. Него, да буде со земљи, светлост света, пример за углед свима осталима. Позван је да увек живи у благодатном достојанству свештеничког позива, како би увек био достојан претварања хлеба у тело и вина у крв Христову, а његова реч животворна, јака и снажна. Он ће се увек служити оним што ће највише користити развоју његовог свештеничког делања и напретка Цркве Божије на земљи и умножавање тријумфујуће Цркве на небу. Иако је у свету, мора пазити да живљење и делање буде достојно неба и његовог великог позива на земљи.

Помињући ово напред, желим нагласити, да је у вероучитељској самоодговорности веома важно, имати у виду да пред собом имамо децу, будуће посленике на разним плановима живота, чисте душе које још нису познале овај свет у свим својим недостацима. То се нарочито мора имати у виду. Деци је све лепо. Леп им је овај свет. Леп им је живот. Леп им је човек у било ком узрасту. Леп им је вероучитељ. Како деца расту, тако развијају своје духовне способности, а вероучитељево је да у њихове младе душе сеје семе Божије науке. Та су срца

без корова. То није каменито земљиште нити угажени и тврди пут. То је оно земљиште припремљено за сетву доброга семена. Свештениково је не само да посеје семе, него да га обрађује и стражи код њега, да не би непријатеље човек дошао и посејао кукол по истом земљишту. Отуда вероучитељ, како му је дужност да води рачуна о души својих ученика. Опште је мишљење, понајбоље ће се очувати тесним додиром са светим храмом, учешћем на светим богослужењима. Практиковањем еванђелских врлина, исповедањем и причешћивањем Светим тајнама.“

Циљ овог семинара јесте, да се прво укаже потреба да горе речено. Друго би било, да говоримо о начину како је најбоље прилазити деци, како са њима радити, њихову љубав стећи и како ће најлакше заволети предмет веронауке. У животу ученика веома су важне три ствари: заволети школу, заволети наставника и стећи искреног пријатеља у школи. Све ово вероучитељ мора имати у виду. Ако ово оствари, он је много учинио на плану школе, на плану предавања и на плану односа ученика међу собом. Речено, није ништа друго него помоћ тим младим њудима како ће ући у живот, у овај свет, како се у њему најбоље сналазити и кроз њега ићи часно, поштено, достојанствено, људски.

Овим ни издалека није обухваћено све што живот носи собом и што овај свет намеће души човековој. Биће добро на овом семинару чути предаваче, који ће нам свако са свог аспекта рећи коју мисао корисну за наш вероучитељски посао. Свакако, све ово што ће се чути овде, неће бити довољно у вероучитељском позиву. Потребно је читати, исписивати примерне и применљиве примере, којима ће се оно што ће рећи из уџбеника још више оснажити, очигледним учинити. Из анкетних дечјих одговора: „Шта мисле о наставном плану и програму веронауке“; „Шта мисле о веронауци као предмету“ и „Шта мисле о вероучитељу“ може се ишчитати између редова ова молитва: Боже мој, дај нам вероучитеља! Дај нам

светих вероучитеља! Дај нам много светих вероучитеља! Како је Дух Свети прави учитељ духовног живота и свакога од нас руководитељ, то ћу рећи и предложити свима вероучитељима, да се пре сваког посла, па и предавачког, најпре обрате молитвом Духу Светоме за помоћ и надахнуће.

Да би добро разумели вероучитељски позив, морамо дубоко заћи у највећу дубину нашег дивног хришћанства, тј. дозвати у памет велику истину о нашем проистовећењу са Христом. Бог није хтео да људи буду само људи. Он хоће да ми будемо нашим целим бићем обожени, хоће да целим нашим бићем будемо у Богу својим властитим животом. Овај божанствени живот, био је изгубљен прародитељским грехом. Али Бог нас не напушта иако смо Га ми својим грехом напустили. Он хоће да нас поново обожи, обожанствени слањем Свог Јединородног Сина у овај свет. Божија Реч се здружује са нашом људском природом, да живи међу нама, да умре за нас. Да ли се Бог задовољава само са спољашњим нашим обожењем? Не. Он неће хаљинске хришћане. Он хоће да нас обожанствени тако да постанемо хришћани, да нас охристови, да нас учини „јед-

но“ са собом. То је узвишена наука. Задатак је веронауке да се инкорпорирамо са Њим. Он је рекао: „Ја сам чокот, а ви сте лозе“. Он је на Голготи хтео, да Његовим ранама постанемо с Њим једно живо стабло. Од тада Христос више није индивидуални Христос, син Маријин, Дете Очево, Он је особа у множини, оваплоћена Реч, Виноград који значи цео виноград.

Христос хоће да будемо на Њега накалемљени. То се дешава светом Тајном Крштења: водом, огњем и Духом Светим. Тако се показујемо као жртва Оцу. Да покајањем себе поново приводимо и успостављамо. Исиновљеником, чедом Божијим. Дакле, према нашем општем позиву, да постанемо са Христом једно, Који је вечни Првосвештеник света и једини Спаситељ света. Јасно је да ми учествујемо у двострукој функцији Његовој: крштењем и рукоположењем у свештенички чин. Крштењем постајемо духовно свештенство, оно је индивидуално. Њим се улази делимично у посед јединствене божанске моћи, коју у потпуности поседује вечни Архијереј Христос. У томе је и власт учења, других људи, које служи као гранитна основа свега духовног служења.

Али, како су Цркви потребни свештенослужитељи, који ће приносити бескрвну жртву, Црква такве зове из реда крштених, да по Њеноме налогу буду старешине, да буду „двоструко“ свештенство, двоструки Христос. Црква од њих, да тако кажем, хоће да учини двоструке хришћане, најпре путем крштења, а потом рукоположења. Ово друго крштење је сасвим јавно, службено, социјално. Другим речима тај крштени, рукоположењем имаће власт и дужност да Богу приказује жртвованог Сина сваки пут. Тај свештеник ће имати задатак да Оцу прикаже свету Жртву, не само ради самога себе, него и у име оних који су светом тајном крштења постали његовом браћом. Црква га је за ту сврху учинила свештеником и овластила да богослужи, учи и управља у Цркви. Овоме да додамо, свештеник у својој обавезности пред Бо-

гом, прима још неупоредиву моћ, да освећује Свете Дарове, пре него што ће их делити другима. Лако је схватити да се у овој активној моћи налази главно достојанство свештеника. Његова власт над душама, над мистичним телом Христа Спаситеља, тек је друга ознака, зависна од његовог битног и првог достојанства, тј. крштења. Морам рећи, његова пастирска служба је тек део његове апостолске службе. Ту апостолску службу врши и у олтару када освећује, и приказује, и приноси Свете Дарове за целу Цркву и цео свет. Ето, због тога је сваки свештеник апостол у маломе.

Када знамо шта нам је апостолска дужност у светом олтару, не заборавимо да исто тако свете дужности имамо и ван њега. Не заборавимо на хришћански одгој најмање браће у апостолству, ученика наших школа. Настојмо да их инкорпорирамо са Христом. Вером, Учитељево науку, свети апостол Павле назива „великом тајном“, „свршетком свршетка“, „највеће откриће“, „тајном над тајнама“. Треба деци више пута истицати, ако не схвате добро своје хришћанство, да неће схватити ни Свете тајне које ће примити у Цркви. Поред тога, мора им се нарочито скренути пажња на чињеницу духовног свештенства. Сваки крштени мора, не само присуствовати светим богослужењима, него и суделовати у њима, односно схватити да је ту у храму једно са Оним кога прослављују. Најважније је, духовно се уврстити у једну заједницу са Богом, који је вечни Архијереј и који је извор свега позитивног.

Нема сумње, све ово им даје пуно „милости, помоћи и побуда“ за свети живот. Све ово не посвећује их да буду више свештеници, него хришћани. Према томе, свештенички позив је пун благодати Духа Светога. Та моторна духовна снага покреће својом двоструком влашћу ка светом и узвишеном, ка небеском.

Школа првенствено треба и мора да обогати срце, душу. Да одгоји способног човека, који ће касније, оним што буде радио бити користан на

ужем и ширем плану живота. Не смемо се задовољити само предавањем у разреду. Ученици предавање морају разумети. Оно мора сићи у дубину њиховог бића. Зашто? Зато што је наш свет па и родитељи дечји углавном незналице, што се тиче веронауке. Веронаука је млечна храна, а слушаоци су са млечним зубима. У веро-

науци је најважније деци показати где се налази врело живота, врело живе воде. Потребно је истаћи положај Христа у животу детета. Показати му како је Он дошао у свет и зашто? Да смо једно са Њим и да нам је у овом свету најлепше, када смо једно са Њим. Треба говорити у причама. Поткрепити говорено са примерима из лепе књижевности. Деца траже уџбеник. Идеално би било, када би вероучитељи тако били способни да им деца све науче на часу. Старо је правило, мало а темељито дати, на часу научити. Никада уџбеник не може бити топао као жива реч. Без сумње, вероучитељима је дужност, да свој предмет код деце централизују, да час радо очекују и на сваком часу нешто ново и интересантно науче.

Када би уџбеници и учитељи били савршени, опет постоји један велики посао, што би га ученик уз помоћ вероучитеља требао извршити. Он би у предмету морао, наравно колико је његовим духовним и интелектуалним способностима могуће, открити колико је његов Бог леп и њему драг као субјекат његове вере. Тек је тада вероучитељ успео, када је ученик предавање прихватио и оживотворио свим својим срцем и својом душом. ако би оно што се предаје остало нешто споредно, вањско, онда то није постало душа његове душе, нити дивни чар његовог будућег живота.

Истини за вољу, има приговора да код појединих предавача веронаука, у предавањима недостаје живота. Није ли то можда отуда, што у Богословији нису сву примљену науку пропустили кроз своју душу? Ту Божију ману треба претворити у животно храну.

То у вјеронауци поставља чврсте темеље за градњу духовне куће, која ће засијати у свим духовним богатствима.

Сваки вероучитељ нема у истој мери предавачког дара, реће неко. Али сваки вероучитељ мора знати, да на жив и исправан на чин изнесе пред своје ученике еванђељску истину. ако се у томе што више вежба, може постићи бар просечан успех. Једна душа је већ велика школа. Слушаоци, иако су са малим знањем, ипак су са различитим интелектуалним и душевним способностима. Погрешно је мишљење, може им се говорити и баналнијим речником. Ученици очекују, да им се веронаука износи на достојанствени и озбиљан начин. Не смеју се ту имати два живота: живот побожности и живот науке. То се мора објединити тако, да ту целину деца осете и заволе. Навешћу овде ону мисао са запада, и завршићу ово предавање речима:... више се треба бојати вероучитељевог незнања него греха, јер незнањем не упропашћује само себе, него и све којима је учитељ“. То је велики преступ према ревности. Треба свакодневно читати и учити, јер друкчије ослабиће му духовни живот, а успех предавања опадати.

„НАША ЦРКВА И НАША ДЕЦА“ Софија Колумзин

iproјонамесник
Ранко М. Билинац
Србиње

- ПРИКАЗ -

Пред нама, читаоцима српског говорног подручја, недавно се појавила књига „Наша црква и наша

деца“, аутора Софије Колумзине, једног од најбољих православних педагога и психолога данас, како истиче уредник издања на српском језику др Радован Биговић. Софија Колумзин се, под богословским и духовним надзором угледних православних теолога Александра Шлемана, Јована Мајендорфа и Томаса Хопка, већ више деценија бави теоријски и практично, православном литургијском педагогијом, методологијом и психологијом. При томе проучава и користи и најновија научна достигнућа из свих научних области која се односе на проблем образовања и васпитања деце и омладине, укључујући и религијску педагогију коју треба битно разликовати од православне педагогије.

Софија Колумзина је изразити поборник литургијске педагогије, која се, према др Биговићу, може сматрати једном аутентичном православном педагогијом. У својој књизи „Наша црква и наша деца“ она разоткрива методе православног васпитања и образовања: у породици, у школи и у Цркви.

Православно, литургијско искуство и образовање битно се разликује од досадашње тзв. класичне веронауке, која, под утицајем класичне педагошке школе и римокатоличко-протестантских образовних система, егзистира већ скоро два века и код Православних. Та разлика се не огледа само по методу него и по васпитно образовним циљевима.

Према мишљењу неких православних теолога, класична веронаука (катихеза) показује се неуспешном, а можда чак и штетном. Она је давала неке интелектуалне „информације“ о Богу, Цркви, вери, хришћанском моралу и животу, али није доприносила расту Тијела Христовог, тј. Цркве.

За разлику од школске и академске веронауке и њеног метода једносмерне комуникације, литургијско васпитање за које се залаже аутор књиге „Наша црква и наша деца“ има за циљ да човека уведе у литургијску заједницу и да га храни божанском храном, и да га вежба у богочовечним врлинама. Ту није циљ знање о Христу већ познање Христа, сусрет и сједињење са Њим. Оно има за циљ да човеку, без обзира на узраст, открије и покаже правилан пут и однос према Богу, другом човеку и свету који га окружују; затим, да му покаже како да превазиђе смрт и успостави радосну визију и перспективу живота.

Књига „Наша црква и наша деца“ садржи пет поглавља чији су наслови: Циљ хришћанског образовања, Наша деца, Хришћанско образовање у породици, Црквена школа и Вероучитељ. На крају књиге дат је додаток - Водич за припрему наставног плана за црквену школу. То није наставни план већ покушај да се систематизује размишљање о православном хришћанском образовању и олакша припрема наставног плана и програма.

У уводу своје књиге Софија Колумзина истиче да је данашња ситуација у погледу образовања деце слична оној са којом се суочавала рана Црква. Међутим, како каже аутор, постоји велика разлика. Педагошка Философија је, током многих векова, узимала за готову чињеницу да је детиња душа „табула раза“: довољно је само заштитити дете од рђавих утицаја, казнити лоше и наградити добре поступке, и крајњи производ биће - добар човек. Међутим, аутор наглашава да се у последње време, начелу човекове слободе у Христу придаје велики значај. Управо се по том начелу наш хришћански поглед на свет разликује од преовлађујућих модерних нехришћанских схватања. Аутор се држи начела да вера не може постојати ако нема слободе - човек може да верује само ако је слободан и да сумња. То начело је присутно у хришћанској теологији свих времена, али је тек однедавно постало и саставни део човекове хришћанске савести. Због тога се Софија Колумзина у својој књизи „Наша црква и наша деца“ залаже за то да коначан чин вере мора бити слободан чин дотичног човека.

Ми више не можемо - истиче аутор - говорити нашој деци и младим људима: „Ти мораш веровати тако и тако зато што ја тако кажем, или, зато што је тако у Светом Писму...“ „Цр-

ква нас учи...“, „Јеванђеље нам говори...“ Као вероучитељ, мајка, бака и један од најугледнијих православних педагога и психолога, Софија Колумзина у овом Православном приручнику трага за таквим приступом хришћанском образовању који ће бити укорењен у свеукупном Црквеном предању - које подразумева богоспознање, благодат у границама живота Цркве и у оквирима односа са другима. Полазишна тачка хришћанског образовања, како истиче аутор, јесте личност којој се мора прићи на одговарајући начин: „Ми морамо говорити њеним језиком, разумети њене потребе и бриге, волети је такву каква јесте“.

У књизи Софије Колумзине осећају се трагови америчког начина живота, што је природно јер је настала у том културном и историјском контексту. Међутим, што није њена слабост, јер је педагошко-дидактичка мисао Америке много година испред наше педагошке мисли која је још у оквирима позитивистичке и марксистичке педагогије. Та педагогија је код нас више од пола века „заменјивала“ црквено образовање и васпитање које је, сем у појединачним случајевима, систематски гушено.

У првом поглављу књиге аутор, на основу свог дугогодишњег учитељског рада и искуства, износи своја сазнања и циљевима или задацима хришћанског образовања. За њу је један од најтежих задатака васпитача - да пренесе детету осећање реалности Бога, да помогне детету да позна Бога, што се прилично разликује од знања о Богу. Данас је то осећање реалности присуства Божијег у нашем животу ослабљено, ако не и сасвим уништено. Један од ученика Софије Колумзине изразио је то на овакав начин: „Није да ја не верујем у Бога, већ Бог изгледа тако нереалан“.

Многи људи једноставно нису свесни Бога, Његове силе и присуства у њиховом животу. Зато нас аутор, као сјајан педагог и психолог, води сигурним путем, држећи се овог правила: „Јеванђеље нам говори“. Она осећање реалности Божијег присуства поистовећује са оним што је Господ Исус Христос тражио од људи које је исцељивао. У причи о исцељењу слепог човека (Јеванђеље по Јовану, Глава 9) Исус се обраћа слепом човеку: „Да ли верујеш у Сина Божијег?“ Човек тада каже: „Верујем, Господе“. Господ Исус Христос, примећује Колумзина, не тражи исправну формулацију веровања, „знање о Богу“, већ препознавање силе, која је

испунила живот слепог човека, као Божије силе.

Поборник литургијског васпитања, Софија Колумзина противи се томе да се хришћанство своди на етички систем забрана и казни који Бога претвара у садистички ауторитет, што је често случај са класичном веронауком, већ открива Бога који љуби и воли човека. Кад говори о циљу хришћанског образовања, аутор књиге, на једноставан и веома јасан начин нас упућује на то чему треба да тежимо.

„Задобијање и очување осећања реалности Бога јесте циљ којем тежимо целог живота. И нема тог учбеника, ни лекције, нити делатности, који га сами по себи могу остварити. Вероучитељ мора увек имати на уму тај основни циљ, постављајући га као коначан критеријум у свим својим наставним методама, лекцијама и раду уопште, закључује Колумзина.

Циљеве и задатке православног хришћанског образовања, према аутору књиге „Наша црква и наша деца“ су следећи:

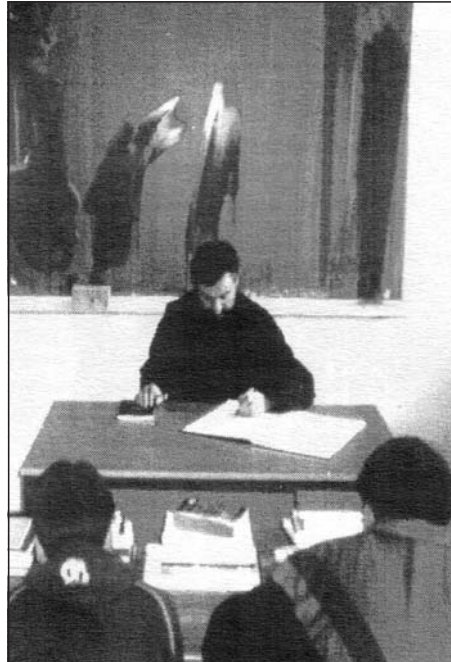
- помоћ деци да задобију осећање реалног присуства Бога у нашем животу;
- помоћ деци да схвате да нико од нас није сам пред Богом, да смо сви чланови једнога Тела - Цркве;
- подстицати истинско интелектуално и духовно узрастање сваког детета;
- помоћи деци да, одрастајући, са страхопоштовањем познају Тајанство Бога - које надилази ограничености људског разума;
- помоћи деци да схвате да хришћанска вера није неки чврсто затворени и изоловани систем - него да укључује у себе свецијелог човека и све видове живота.

Уколико сви изузетно значајни циљеви не мотивишу и не инспиришу наставу, закључује аутор, она ће изгубити много од своје снаге и смисла.

У другом поглављу књиге аутор обрађује тему Наша деца. Ту нас упознаје са фазама у развоју деце, те објашњава њихове потребе, способности и интересовања. Прво обрађује рано детињство, узраст од три године, затим предшколско доба: узраст од три до шест година, средњи период детињства: узраст од шест до десет година, доба касног детињства: узраст десет до тринаест година и на крају - период адолесценције: узраст од тринаест до шеснаест година. Свако од ових фаза захвата одговарајући приступ деци која; зависно од узраста и искуства, имају различите религиозне потребе.

Аутор посебно наглашава значај најранијег доба детињства на верском плану. У том пе-

риоду може се реално говорити о „свештенству родитеља“. Њихов задатак је скоро светајински, јер они уводе Бога у живот своје деце. Сваки мајчин поступак утиче на хришћански развој детета, уколико то мајка ради с бригом и љубави која детету пружа осећај сигурности и задовољства, истиче Колумзина. У својој књизи она износи сјасет примера из сопственог искуства. Једна млада мајка једном приликом јој је рекла: „Знам зашто моја Тања

(која има два месеца) воли да борави у цркви. У кући сам увек заузета и она зна да ће у цркви, у мом наручју, цео сат провести у миру“. Колумзина је убеђена да је то осећање спокојства детета у цркви веома блиско молитвеном расположењу за време богослужења.

Време нам не дозвољава да овом приликом анализирамо сваку од фаза у развоју детета, да на најбољи начин детету пренесе осећање реалности Бога, да помогне детету да позна Бога. Битно је нагласити да аутор и сам трага за најбољим приступом у хришћанском образовању и васпитању деце, не намећући свој приступ као нешто што је обавезујуће. Да би удахнули свеж „ваздух“, Колумзина нам предлаже више могућности: можемо проверити собу, изаћи напоље или прошетати у природу - све

зависи од потреба, могућности, од нашег избора. Примера ради, Комузмина је свесна да апстрактног објашњења Свете Тројице превазилази интелектуалне потребе деце узраста између шест и десет година, али може се десити да неко дете постави питање: „Како то - један Бог, а три лица? Да ли Бог има три лица? Ниједно апстрактно објашњење неће бити одговарајуће, али, навођење породице као примера, истиче Колумзина, може бити прихватљиво „Колико вас има у породици? Отац, мајка, један или два брата или сестре? Видиш, вас има неколико а сви заједно сте ипак једна породица. У породици се ми понекад посвађамо и не волимо увек једно друго, али Света Тројица су заиста чиста љубав тако да су Три Личности (Лица) заиста један Бог.

У литургијском образовању и васпитању, чији је поборник Софија Колумзина, дете је активни субјекат васпитно-образовног процеса, док је у класичној веронауци само пасивни „објекат“ који „меморише“ ставове и истине васпитача. Наиме, код школске веронауке васпитно образовни процес одвија се на релацији вероучитељ - дете, а литургијско образовање и васпитање на релацији родитељи - дете - вероучитељ - свештеник - црквена заједница. У погледу места веронаука се углавном изводи у школи, свеједно да ли у црквеној или у државној, а литургијска катихеза се одвија у породици, школи и онајвише у цркви. То су, према аутору књиге, сви субјекти васпитања и образовања, а Христос је једини Педагог који им даје нови дух и живот. Зато је у литургијској катихези, истиче Колумзина, љубав у суштини једини васпитни метод.

У трећем поглављу књиге „Наша црква и наша деца“, аутор обрађује тему „Хришћанско образовање у породици“. Како образовати и васпитавати децу и омладину један је од најтежих проблема за родитеље и учитељеу сваком времену, а данас посебно. Родитељи „немају времена за своју децу. Уместо да им поклањају своје време и љубав, купују им скупocene играчке. Школа је постала бирократска институција која служи потребама државе и мултинационалним компанијама, а учитељски позив је пао „на ниске гране“. Зато су деца од малих ногу аутистична, усамљена, изложена терору и нервози са сваке стране.

Због тога нас аутор књиге „Наша црква и наша деца“, као искусни педагог и психолог, води путем православне литургијске педагогије и методологије, од љубави у породици која би требало да буде оваплоћење међусобне љу-

бави неколико људских бића, до одговорности породице у хришћанском образовању. Основни циљ хришћанског образовања у породици, према аутору књиге, јесте - помоћи деци да схвате шта је добро и шта значи осећати се добро. То „добро“ јесте стање облагодатености, радости, унутрашњег мира и љубави за своје ближње. Оно је, наводи аутор књиге, исказано у речима светог апостола Павла приликом Преображења Господњег: „Добро нам је овде бити!“ И уколико деца у души имају потребу и жељу да у овом дому буду добра и уколико су одиста искусила шта значи осећати се добро, положен је добар темељ за њихово хришћанско узрастање, закључује Колумзина.

Књига, „Наша црква и наша деца“, према мишљењу неких православних теолога, најбољи је православни приручник за литургијску педагогију који је објављен на српском језику. Намењен је првенствено родитељима и катихетама, а и наставницима и професорима - онима који желе (а не знају како), да васпитавају своју децу у православном духу. У њој је (четврто поглавље) обрађена и тема „Црквена школа“ за коју се некада сматрало да може решити све проблеме у хришћанском образовању. Међутим, закључује аутор, црквена школа има важан, али ограничен задатак „Пре свега, неопходно је да преиспитамо садржај наши уџбеника и часова, и ослободимо се од фраза и мисаоних конструкција која за децу немају никаквог реалног смисла“.

„Свеколико знање“ које деца треба да добију у црквеној школи, према аутору књиге, може се укратко сврстати у три групе:

Бог јесте: узрастање у богопознању.

Црква јесте: узрастање у самопознању.

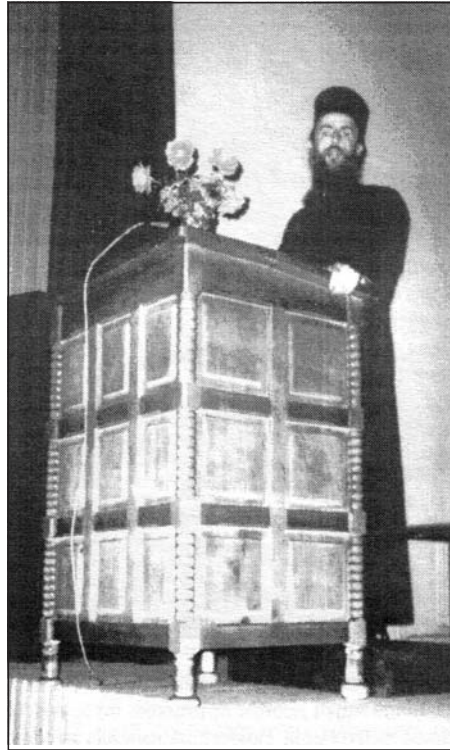
У посебном додатку књиге, који може послужити као водич за припрему наставног плана за црквену школу, аутор за сваку фазу детињства даје упутства за наставни план. При томе наглашава значај сарадње на релацији породица - црквена школа (родитељ - вероучитељ). Библијске приче на часу, према аутору књиге, треба да подстакну активност свих чула и омогуће активно учешће деце. „Пријатељска и опуштена атмосфера у црквеној школи важнија је од информација које деца уче. Са сваким дететом треба поступати стрпљиво и благо - у оквиру установљеног реда и дисциплине“, истиче Колумзина.

И на крају, у петом поглављу, аутор књиге обрађује тему „Вероучитељ“. Образовна мисија црквене школе, под руководством свештеника, према аутору књиге, „састоји се

управо у увођењу младих генерација у пуноћу црквеног живота. У остварењу тог задатка добри вероучитељи, способни да своје искуство у црквеном животу преведу на језик дечијег искуства, представљају најважнију карику“.

Вероучитељ би, према аутору књиге, требало да има три одлике:

1. Он мора да има истинско, па макар и скромно, искуство учествовања у црквеном животу. Другим речима, његова вера, ма колико непотпуна, мора бити искрена.

2. Мора имати способност, бар потенцијалну, да успостави непосредни контакт са децом.

3. Мора имати способност и спремност да сам узраста и даље развија своје дарове.

Није се тешко сложити с аутором књиге да је љубав према деци најважнија особина вероучитеља. Ипак, важно је схватити шта Колумзина подразумева као љубав према деци. То није осећање да су деца „слатка“, нити „обожаване малих анђела“. Такође, љубав не значи волети сву децу подједнако, јер човеку се једно дете може више допадати од другог. Зато се аутор враћа одређењу љубави дато у љ Послани-

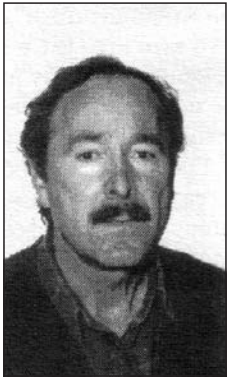
ци светог апостола Павла Коринћанима: „Љубав дуго трпи, благотворна је, љубав не завиди, љубав се не горди, не надима се, не чини што не пристоји, не раздражује се, не мисли о злу, не радује се неправди, а радује се истини, све сноси, свему се нада, све трпи“.

Аутор, књиге поставља и одговара на питања: „Колико вероучитељ треба да зна?“, „Како обучавати вероучитеља?“ и „Шта је то позив учитеља веронауке?“.

„Ви не можете“, закључује Колумзина, „тумачити деци повјест о Васкрсењу уколико нисте сами испуњени његовим значењем, уколико верска истина те чињенице није постала део нас. Уколико ваш ум и ваше срце нису са Маријом Магдалином, са светим апостолима Јованом и Петром, уколико нисте заједно са светим апостолом Петром журити без даха или са Маријом рекли „Господе...“ - ви не можете предочити деци смисао Васкрсења. Уколико сте православни вероучитељ и васпитач, вас без престанка морају прожимати велике истине Православља“.

Аутор књиге „Наша црква и наша деца“, Софија Колумзина, написала је овај православни приручник у тренутку кад православље у Америци пролази кроз тежак и исцрпљујући период, кроз процес стварања својих сопствених образаца традиције. Она је дубоко убеђена да се та нова традиција може изградити једино ослањањем на хришћанско - културно наслеђе из матичних земаља Православља. Међутим, може се слободно рећи да је Православље у матичним земљама (и код нас) пролазило и још пролази трновит пут. Код нас пола века није било црквеног образовања и васпитања, сем појединачних случајева. Није било ни теоријских радова из ових области - из области црквене дечије педагогије, методологије и психологије. Зато ће ова књига, колико - толико, употпунити ту празнину. Она није академски рад, како каже и сам аутор, али може бити од велике користи родитељима, катихетама, наставницима и професорима. То је једина књига данас која се бави мисионарским радом Цркве са децом. Може бити добра основа и нашим теолозима, педагозима и психолозима да дубље истражују ову тему и да напишу опсежнију књигу која би се што више приближила условима у којима ми у Републици Српској, Србији и Црној Гори данас образујемо и васпитавамо нашу децу.

ИДЕОЛОШКА И КВАЗИ-НАУЧНА ТУМАЧЕЊА СМЕТЊЕ ПРИЈЕМУ ВЕРОНАУКЕ

Милан Церовина
Пале

Кад се Амон мо-
нах пожалио Св. Си-
соју Великом да те-
шко памти прочита-
не мудре изреке које
би желио користити
у разговору с људима,
светитељ му је одго-
ворио: „То није ну-
жно. Нужно је задо-
бити чистоту ума и
говорити из те чистоте, положивши наду у Бо-
га.“

Нема сумње да је у овом одговору садржа-
на главна потреба и основни услов за успешно
преношење верских истина, али с обзиром на
нашу несавршеност, исто је тако ван сваке сум-
ње неопходан обзир за околности у којима из-
носимо верске садржаје.

Овај је рад само покушај да се осветле од-
ређене сметње и начини за успешнији час ве-
ронауке, а ниједан вероучитељ не би смео ни
стати пред децу без искреног молитвеног тру-
да за себе и ту децу и без сталне борбе за лично
верско узрастање. Једино је лични пример об-
лагодаћене личности могући покретач испо-
љавања а тиме и потврде оних најлепших наго-
вјештаја и душевних покрета, које безазлене
дечије душе већ имају, али тих вредности нису
још свесне. Морамо имати на уму да деца, ко-
лико разумски не суде, толико су емоционално
резонантнија на различита осећајна односно
морална стања, али се старијим узрастима ва-
ља указати на вредност тог емоционалног суда
и да се не може заменити пуким разумским су-
довима и логиком, којима су деца увелико ин-
фицирана. Није никад довољно истицати да ду-
шевне вредности нису подложне логичком су-
ду - јер оне нису логичне или нелогичне, нити
су на било који начин мерљиве осим осећањем
њихове прихватљивости, или не, за унапређе-
ње живота, или по дечијим мерилима, радост
живљења.

У свакој прилици ваља подсећати да савре-
меност, у којој је превладала рационализација
свести и материјалистички поглед на ствар-
ност, чини несхватљиву погрешку кад душев-
ни живот третира и анализира методима и за-

конитостима применљивим једино на матери-
јални свет! Таквим односом према душевном
животу дошло се у ситуацију да се, примера ра-
ди, ЧЕДНОСТ (сачувана или остварена при-
врженост морално-духовним вредностима, са
пуним приоритетом над осталим потребама;
код младих и пуна телесна уздржаност, као
припрема за брачну љубав) - више не разуме ни
као појам, а она је, ни мање ни више, него; не-
опходан услов за саосећајност, богатство емо-
ционалност живота и душевна потенцијалност
која омогућује тако значајно осећање љубави.

Ево два позната световна примера која су
томе сагласна:

Нобеловац В. Фокнер је роман „Дивље
палме“ потпуно подредио тези да је у савреме-
ности онемогућена љубав, управо због недо-
стајања чедности.

Вредност чедности истакнута је и својевр-
сним одговором на питање о америчком изгу-
бљеном рату у Вијентаму - датим филмом „Об-
јава (апокалипса) - сада“, Френсиса Кополе -
дословном вербалном објавом: „За победу су
потребни чедни војници“. Снагу против свих
лоших изгледа, у дужем трајању, може имати
само чиста, чедна душа - кад се бори за угроже-
ну правду, пред којом је способна да заборави и
на живот!

Обиље таквих „заборава“ вредности од
животне важности, које је учинила атеизирана
савременост, треба у свакој погодной прилици
доводити у везу са тумаченим душевним вред-
ностима које деца разумију осећањем, будући
да су у стању природне чедности и још не заве-
дена култивисаним рационализмом. Једно-
ставније речено, треба им до свести доводити
вредности њихове безгрешности и уопште
вредности емоција које се губе у агресивној и
квази-рационалној животной средини.

Добар познавалац људске душе, светски
познати психијатар, К.Г. Јунг је рекао: „Емо-
ционалност и рационалност су као тегови на
ваги, повећава ли се рационалност - умањују се
емоције, и обрнуто.“ (Јунг: „Човек и његови
символи“) По тој основи савременост је и до-
стигла карактеристике пуне безосећајности:
Са нама су, већ поодавно, генерације такзване
„нове осећајности“ - које не разликују неко
могуће од фактичког (морално до - неморал-
ног), живе по тренутном осећању, макар то
осећање било бесмисао, очај, страст, бунт, ре-
зигнација... Разумевају се препознавањем

истог тренутног осећајног стања, са сачуваним
одликама пуног солипсизма, без и минимума
саосећајности, потребне за прави људски од-
нос. Нису у питању појединачне особине егои-
зма и садизма, већ нова животна карактери-
стика психологије са потпуно усвојеним увере-
њима о пролазности (коначности) и промен-
љивости живота, или конкретно остварено
безбожништво.

Они су практични, животни пример, да се
без Бога губи и свест о моралним вредностима,
и да оне остају само у виду појединачног, при-
родног наслеђа (дакле, без свесне привржено-
сти) - или формално, декларативно, мимо сва-
ког практиковања. На ту истину, присутну свуг
око нас, треба децу подсећати. Али, права опа-
сност по децу долази од оних руинираних душа,
атеистичко-комунистичким идеолошким на-
слеђем, који имају слуха једино за све могуће
врсте задовољства и пријемчиви су, управо, за
све облике подкултуре. Њихов дух је овладао
медиијма, књигама, часописима, музиком, из-
бором филмова... и најнепосредније загађује
недужне дечије душе неукусом, неморалом,
баналношћу и свим видовима анти-вредности
и анти-културе.

Људи који су сачували веру и традиционал-
не вредности, свештена лица и вероучитељи,
су, на жалост, у позицији изразите мањине и са
улогом фактора сређивања те декадентне сти-
хије, са гласом коме се још увек даје више
формална већ одговарајућа улога. То и јест
изазов да се да максимум од себе, да нас деца,
пре свега, препознају као различитје од већег
броја других наставника; по хришћанској (без-
условној) љубави према њима, већој стрпљи-
вости према њиховим слабостима и хришћан-
ској смирености и ведрини, упркос свим непри-
ликама.

Наше искрено саосећање и забринутост за
даљну судбину те деце, ће, као посебност, бити
забележено у њиховом емоционалном памће-
њу - и то би био наш не мали допринос њиховој
дубоко интимној одлуци у приоритету осећа-
ња, односно животних вредности; хоће ли се
везати за осећања из стања безгрешности - да
им буду „од највеће важности“, као светиони-
ци за осећање личних вредности као једино
правог људског идентитета - или ће се препу-
стити изазовним задовољствима базираним на
телесности, за коју је свеколиким испољава-
њем обележена савремена животна средина.

Бог ће милошћу својом сачувати своје, наша је животна обавеза да помогнемо да буде што већи број одређених за Бога, а не за мамона... Управо на ту одлуку мислио је Христос кад је рекао: „Заиста вам кажем; који не прими Царства Божијег као дете, неће ући у њега.“ (Марко 10,15) Зато је од велике важности сваки садржај програма веронауке увек на неки начин доводити у везу са савременошћу, показати његову вредносну надмоћност, јер се тим постиже тростука корист; верске заповести и истине се показују у свом правом светлу трајно актуелног и животног ткива здравог живота, раскринкавају се изопачења и заблуде савремености и деца вежбају у одмеравању вредности. Кад је било речи о греху и његовим последицама, често сам наводио један пример из мог искуства: Градска девојка врло популарног звања режисер, са само 25 година живота, била је већ тако уморна од греховног живљења, да јој је говор био пун вулгарности и израз лица већ клоуно и циничан - да је свако, при помену њеног имена, редовно додавао и епитет „кон“! Наглашавао сам да она, на жалост, није негативна изузетност, већ пре, изразит случај једне раширене појаве душевног разобличавања и огрубљивања, који се намећу за „нормалност“!

Истицање оваквих конкретних животних прича је и опомена за сећање и брзо стварање погодне климе за излагање верског садржаја на конкретном часу... Не смемо никако губити из вида баласт свег оног дугогодишњег идеолошког насиља и вулгарних оптужби на истине вере и верски живот - који је још увек врло присутан у нашим породицама и одатле код деце.

Да би се разбијао тај отпор према верском животу, којим су неужна деца наслеђем (невесно) оптерећена, треба наћи времена да се старијим разредима објасни та појава идеологије и да се, у најкраће, изложи тај процес богоборства; од т.з.в. просветитељства до марксизма.

Други јак извор отпора према истинама вере јесте идеолошка заоставштина и пракса злоупотребе науке, кад је мимо сваке истине, наука прво стављена у супротност према религији, а потом сугерисана њена моћ „објашњавања“ природе и душевног живота.

Деца су овим утицајем врло притиснута, јер им долази и из породице и са медија, а и из уџбеника предмета природних наука. Не треба ни наглашавати колика је потреба деци рећи истину о овом питању, од пригодног до пригодног случаја, посебним часом на ту тему, не чекајући предмет апологетике.

Према постављеној теми овог рада остаје да се изложе основне неистине кривотворно употребљене науке, према уоченој присутности њених утицаја на децу, и предложи минимално потребни избор разјашњења погодних за дечији узраст. (Подразумева се да се, при конкретном обраћању деци користи и пригодни језик). Почетак забуне и неистине долази од материјалистичке тезе да нема стварности

осим материјалне, чиме се изједначава природа душевног живота са осталом природом, при чему се науци даје једини легитимитет за суд о истинама природе и живота! Имамо обиље примера да ово на недвосмислен начин оповргнемо. Поред основне Богом објављене истине о суштинској натприродности човекове душе и опитних светитељских доказа о томе, деца веома воле конкретне примере из савремености, по могућности и личне доживљаје натприродних дешавања, а нарочито се интересују за спиритизам и сама наводе многобројне примере таквих искустава! Разумљиво је да ћемо их опоменути на опасности и негативности тих радњи, али кад су већ толико раширене уместо позитивних духовних искустава, не треба пропустити прилику, с обзиром да су то њихова лична искуства, да им се укаже на појаву натприродног и на тај начин. (Владика Николај је писао да би рационализовани Запад изгубио и појам о Богу, да се није бавио спиритизмом и окултизмом). Слава Богу, постоји мноштво оних позитивних примера из хришћанског живота и наслеђа и не би било ни потребно ни

умесно овде их излагати. Могу навести само три примера који су остављали евидентне утиске на децу: Молитвене моћи Св. Јована Кронштатског, из књиге „Св. Јован Кронштатски“, од Але Селаврија - нарочито зато што је Св. Јован, малте не, наш савременик и што му похвалу одају и Швајцарци, па још и ово време; појава благотворног пламена, сваке Велике суботе, у храму Гроба Господњег, у време православне Литургије - са сведочанствима и на касетама и могућношћу личног виђења; најновији примери чудотворних исцељења код моштију Св. Василија Острошког, или увек могући доживљаји миомириса светиње од моштију Св. Стефана Дечанског...

Оно што би требало нагласити је посебна врста утиска који остављају примери о натприродној и истине о карактеристикама, донетима и уопште природи научног мишљења, који долазе од истинских научника.

Вредно је истаћи да се парапсихологија, наука о паранормалним, натприродним појавама, коначно, прихватила за универзитетску науку, захваљујући њеном коришћењу у војне сврхе.

Психо-анализа је допринела да се осветли истина о душевном животу, откривањем пуне примарности и надмоћног обима ирационалних, несвесних функција психичког, надрационалним - и тиме потпуно обезвредила познату заблуду максиму „мислим, дакле јесам“, за коју су се посебно залепили материјалисти, самообманом да је мишљење (по тој максими - цео човек), подложан „објашњењима“ као и остали материјални свет у коме се откривају константне (проверљиве) законитости. (Познато је колико је та максима коштала саму Западну цркву).

Тако је већ помињани психијатар и психо-аналитичар Јунг, након више од десет година проведених међу најпримитивнијим племенима Африке и Јужне Америке, могао рећи: „Психичка структура припадника најпримитивнијег племена битно се не разликује од наше,“ (К.Г.Јунг: „Човек и његови симболи“, или „Дух и живот“) Само његов научни рад је изузетан шамар фиктивним, идеолошким потпуно научног незаснованим тезама о једином постојећем материјалном свету и о „процесу“ (промени) - као суштинској карактеристици природе и човека! Већ је било речи да је ова неистина, уз осталу атеистичку пропаганду, направилa душевно-морално осакаћење читавих генерација, које су је усвојиле за лично уверење.

Важно је истаћи чињеницу да је савремена наука, захваљујући изузетном унапређењу уређаја за посматрање, сама оповргла заблуде

класичне науке које и јесу обликоване за атеистичко-материјалистички пропагандни материјал. Тако су Алтман и Дилтај, говорећи о процесу спајања хелија, истакли да се силе које сврсисходно делују на те покрете и учинке, не могу регистровати унутар саме материје, већ на њу делују споља - назвали су их спољњим „формирајућим елементима“ (Винделбанд: „Историја филозофије“ - одељак о 20. веку). Узгред буди речено, научници су, пре 7-8 година, у три акцелератора ставили све елементе потребне за стварање живог организма, компјутерске омогућили убрзано спајање елемената у свим могућим комбинацијама, али ни до данас нема гласа о неком резултату.

Два научника, кибернетичар и лекар који се бавио феноменима људског мозга, једном посебном врстом експеримента су успели показати да енергија која излази из мозга, приликом човековог умирања, носи садржаје свести... („Експеримент Дел - Пас“). Стручњаци Института за квантну генетику, из Москве, бавећи се молекулима дезоксирибо-нуклеинске киселине, дају нови значајан допринос, заједно са осталим савременим биолозима, о нетачности Дарвинове теорије еволуције, говорећи, такође, о спољњем утицају, и то утицају умних карактеристика, који је отварио човекове сложене генетске способности, за чије би самостварање било потребно неупоредиво дуже време, од познате старости света... (Пренесено од дописника „Вечер, новости“, из Москве, јула, 1996. године).

Вредан је интересовања и анкетни рад др Модиаја, изложен у књизи „Живот после живота“ и археолошка открића, сабрана у књизи „Библија је у праву“ - Вернера Келера.

Сва Јунгова дела, посебно књига „Дух и живот“, говоре недвосмислено о Духу као творачкој и одржаватељској сили живота, ма каква му он још имена давао, да би се задржао на терену науке.

Посебно упориште материјалиста била је култивисана објективност научног експеримента, одакле су преносили сугестију о једини могућим истинама о свету и животу - т.з.в. научним истинама.

И ова, врло присутна и идеологизирана догма, није могла мимоћи ни децу. По овом питању значајна је изјава нобеловца Паулија о научном експерименту; њега одређују инструменталне и људске могућности пријема, са субјективним очекивањима, па је тешко говорити о његовом објективном важењу. Тако се сунчева светлост у једним експерименталним условима показује као честица (материјалност), у другим као талас (енергија). (Пренесе-

но из књиге „Човек и његови симболи“ - К.Г.Јунга).

Али, оваква питања се искључују једним општијим питањем; да ли је наука у могућности да се и бави суштинским истинама живота (посебно душевног), управо с обзиром на њену искључиву овисност од чулног посматрања и експеримента? На то питање одговорио је, још, отац научног мишљења Аристотел: „Све науке су усредсређене на неки род, неки одређени предмет - баве се тим предметом, а не стварношћу узетом у неограниченом смислу, нити као стварношћу - и не дају никакав доказ о њеној суштини.“ (Аристотел: „Метафизику“).

Поменуте неистине нису долазиле од правих научника, већ од људи који су недостајање вере у Бога и кризу свести која томе следи - свим средствима покушали заменити и надоместити вером у науку (у самог човека). Будући да је сама наука етички (вредносно) потпуно неутрална, а и од таквог човека није стигала никаква утеха и задовољство за друге, они људску срећу узимају аконтативно; она треба тек да се оствари - прогресом, револуцијом..! Последице таквих „човекољубивих“ напора су познате; невиђена насиља над духом и телом и немерљива крв двадесетог века. Док, на жалост, многим нашим савременицима ни данас није јасно, генију Достојевског није требало сва ова пракса, он је прицизно предвидео стра-

шни ток историје, јер је регистровао организоване бого-борачке силе и обиље остварених неправди и других грехова, које су те силе зналачки користиле за остварење свог Програма. Злоупотребљени углед науке у те сврхе и уопште њено криво тумачење, Достојевски је назвао „полу-науком“ и за ту појаву рекао: „Тај најстрашнији бич човечанства, који је гори од куге, глади и рата. Полу-наука је силник каквог досад још није било у свету. Силник који има своје робове, силник пред којим сви стрепе и исказују му такву празноверну љубав, коју досад нисмо могли ни замислити...“ (Достојевски: „Зли дуси“)

Животна пракса је расточила моћ тог силника, и спласнуле су све наде савремености у некаква програмска „сретна решења“, здрава наука доноси осветљавања многим заблудама и једноставно је прошао велики и поразни култ рационализма; на теоретском плану се сад нуде нека нова „решења“, неке синтезе које помирују досад непомирљива становништа материјалиста и заступника духовног принципа као суштине стварности. Помирење је постигнуто отупљивањем оне верске припадности једном или другом ставу - релативизацијом истина оба принципа, у приликама замора свести, у практички обезбоженом животу - кад јака приврженост било чему, па тако и вера у сазнање у ширим размерама више није могућа... Празнику, рационализмом похараних емоција, попунила је страст за иживљавањем живота, а њој смета сваки став, оданост, вера, и теорије општег релативизма се нуде као завршна спознаја о човеку и животу. Само дубина кризе у коју се улази великим убрзањем, упркос свих прича о регулаторској улози свести коју треба да остваре модели такозваног „рационалног хуманизма“ - може довести до поновног откривања дубинских одређења душевног живота, у којима једино можемо препознати себе, долазећи до спознаје о Богу. Вера се мора поново мисионарити као у временима незнабоштва, али је и насушна потреба темељно ревидирање Просветног програма, јер он садржи још увек, већи део поменутих неистина и негативности, на које се покушало указати.

Из одговорности пред истином о људској природи, будућношћу и душама деце, неопходно је на свим плановима култивисати традиционални захтев - да је за душевни живот једини користан процес; промена од греха - ка безгрешности и да је безгрешност стање највећих сазнајних и доживљајних човекових могућности - основни истински идеал и виза за вечни - духовни живот душе.

МОЈЕ ДОСАДАШЊЕ ИСКУСТВО О ПРЕДАВАЊУ ВЕРОНАУКЕ

*Jerej Niko
Mojsilović,*

УВОД

Старање Цркве о духовном руковођењу деце у ствари је најзначајнији део црквене пастирске службе и оно се уздиже изнад свих пастирских проблема. Црквеност једног нараштаја зависи углавном од интересовања Цркве за тај нараштај, док је он још у добу своје младости. Као учитељу вере и морала парохије и Устав СПЦ-е налаже да се „стара о религиозно-моралном васпитању и образовању православне омладине ван школе и врши верску наставу у школама, ако нема сталног вероучитеља“ (чл. 176 т. 7).

Као увод у тему сматрам да је потребно осврнути се на кратко какво је било стање са веронауком у бившој СФРЈ. Државни Устав је прописивао овако: „Законом је дозвољена настава елементарних верских учења (катихизиса), али изван школе и само за децу која то желе“. Свети Архијерејски Сабор СПЦ-е на својој седници 1982. г. је донео одлуку „да се у свим Епархијама организује обавезно држање верске наставе са децом и одраслима. У случају било каквих сметњи око одржавања верске наставе Епархијски Архијереј је дужан да о томе благовремено извести Св. Арх. Синод“.

Сви ми свештеници знамо како смо ову одлуку спроводили у својим парохијама. Ријетки су били појединци који су успевали да прикупе већи број деце, да одолевају свим проблемима којих је било и да се носе са њима. Сваки од нас правило је програм и начин извођења веронауке по свом нахођењу и способностима. Углавном се постигло следеће: један број те деце је учествовао на богослужењима у храму, припремане су рецитације за Св. Саву и приредбе и организоване су екскурзије, односно посета деце са свештеником нашим значајнијим манастирима. На те часове веронауке, које смо држали обично после недељом после Литургије, долазила су деца побожних и честитих парохи-

јана, који су и сами били активни верници и чланови Цркве. Атеистичко друштво безбожни просветни радници, страх родитеља за посао, стан и др. утицали су на овакво стање код нас по питању веронауке.

Док су друге верске заједнице на пољу веронауке постигле видан успех и искористиле право које им је давао Устав и Закон, дотле је Српска Црква углавном пасивно пратила развој догађаја. Створило се неко предубеђење код многих у нашој Цркви да је на пример масовност римокатоличке и исламске веронауке нешто обично и најприродније, а пред Православном Црквом да још постоје непремостиви проблеми и тешкоће.

I

Мислим да би било потребно истаћи каква су размишљања о веронауци била после победе националних странака у БиХ, односно у времену пре рата у 1991. и 1992. години. У 1991. г. Министарство за образовање, науку, културу и физичку културу сугерише школама основним и средњим да се „зависно о жељама и интересовањима ученика и њихових родитеља омогући факултативно извођење верске наставе у школама коју би организовале верске заједнице у сарадњи са школским установама. После тога овом предмету је дат већи значај, па се предлаже да веронаука треба да постане обавезни изборни предмет. Сваки ученик који прихвати да похађа веронауку не може више одустати и обавезан је похађати, као и све остале предмете у облику школског програма.

Занимљиво је изнети мишљење о веронауци блажене успомене Митрополита дабро-босанског Владислава датог у интервјуу у „Ослобођењу“ од 5. јануара 1992. г. На питање: „Дали СПЦ-а подржава увођење веронауке у школе и постоји ли опасност нове идеолошке индоктринације“? Он је одговорио: „Што се тиче увођења верске наставе у школе, сматрам да о томе треба добро размислити, јер у противном може бити више штете него користи“.

И тако долазимо до теме о предавању веронауке као редовног школског предмета у осмогодишњим школама у Републици Српској. У Основним школама у Републици Српској веронаука је уведена у школској 1992/93. г.

као обавезан школски предмет. Ми парохијски свештеници постали смо вероучитељи у школи са одређеним припадностима. Одлуком Митрополита дабро-босанског Г. Николаја бр. 54/93. г. од 16. фебруара 1993. г. одређен сам за предавача ХРИШЋАНСКЕ ВЕРОНАУКЕ у Осмогодишњој школи „Дан Младости“ у Палама и другим подручним школама у парохији, као што су Прача и Подграб. Пре тога је Г. Митрополит одлуком бр. 29/93. од 30. јануара 1993. г. доставио свим свештеницима наставни план и програм за уџу полугодишње школске 1992/93. г. са методским јединицама од 1 до 25. Веронауку сам почео држати од 1. марта 1993. године.

Сваки почетак је тежак, па тако и веронаука у школи. Деца нису била припремљена, а ни ми нешто нарочито. У почетку сам морао да уложим много труда да бих једну методску јединицу припреми код куће и пренио ђацима. Понеку лекцију сам откуцао на машини у више примерака или фотокопирао, а старијим ђацима сам диктирао важније делове лекције. У школи сам поред деце са верским васпитањем које су понели из куће, затекао и децу из атеистичких породица. Много деце није било крштено. Схватио сам да поред упознавања деце о својој вери, да ту децу треба што пре крстити. На родитељским састанцима говорио сам о том проблему. Један број родитеља је прихватио и одобрио да им се деца крсте, док је извештан број њих остао и даље незаинтересован за то. Тако сам у две подручне школе обавио групно крштење деце у присуству родитеља, кумова, учитеља и народа. Такође сам у школи припремао Светосавски програм и ломно славски колач.

II

Почетком школске 1993/94. г. добили смо од Г. Митрополита нови Наставни план и програм веронауке у Осмогодишњој школи. Недељно се држи по један час у сваком одељењу. Неопходно је рећи нешто и о овом програму. За сваки разред је предвиђено да обрадимо 40 методских јединица у току једне школске године. У уџу разред је предвиђена Библијска историја Старог завета, у уџу раз. Библијска историја Новог завета, у уџу раз. Катихизис - Основи ве-

ре, у њ раз. Литургија - Основи богосложња, у њ раз. Општа историја Цркве, у њ раз. Историја Српске Цркве, у њ раз. Основно богословље са апологетским објашњењима и за њ разред предвиђено је Морално богословље.

Своје мишљење о овом програму дао је протојереј Душан Колунџић, професор у чланку „Веронаука али како“ које је донело „Православље“ бр. 661 од 1. - 14. октобра 1994. г. Он каже следеће: „Већ из садржаја предмета и распореда по разредима, очигледно је да се састављању програма није приступило озбиљно, већ на брзину, да састављач програма никад није предавао веронауку, не само редовно у основној школи, већ ни при цркви. Аутор се очигледно послужио „Наставним програмима из веронауке за православну вероисповест у народним, средњим грађанским и учитељским школама“, штампаном 1939. г. у Манастирској штампарији у Сремским Карловцима, али је најалост, потпуно прескочио тзв. „народну школу“, данас прва четири разреда основне школе, па је малим ђацима у Републици Српској сервирао програм предвиђен за „грађанске и учитељске школе“. Нећемо зато коментарисати програм из 1939. г. који је тада могао бити употребљив, јер су и родитељи били верски образовани и могли су помагати вероучитељу у савлађивању наставе веронауке. Тада су програми и за остале предмете били друкчије концизирани него у наше време. Данас када родитељи немају, готово никаквог верског искуства, у породици нема домаће молитве, Бог се у кући чешће помиње у псовци него у благослову, сарадња вероучитеља и родитеља је сасвим занемарљива. Замислимо, наставља даље проф. Колунџић дете у њ раз. Основне школе, коме треба најмање 30 часова да научи 30 слова, да их срочи у речи и прве реченице, а програм из веронауке од њега тражи да учи Библијску историју Старог завета и то 40 лекција. Ту су још лекције о молитви, о две највеће заповести, Врбица, Цвети, страдање и васкрсење Христово, о посту, Духови, Крсна слава и на крају завичајни храм и богослужења у њему. Оволико градива није по програму из 1939. г. предвиђено ни за њ раз. гимназије или учитељске школе. Верујем да су вероучитељи били у великој невољи. У немогућности да овај програм остваре, а без икаквих уџбеника и паставних помагала били су принуђени да га скраћују, да избацују поједине лекције, ризикујући да поремете континуитет, па и сам циљ наставе.

Уосталом, да ли је нужно у основној школи прећи цело градиво предвиђено за богословије? И шта је уствари циљ веронауке у школи? Да ли да од предмета створи баука, који ће деци престављати већи терет од математике или пак омиљени час, на коме ће деца слушати речи Христове: „Пустите дечицу да долазе мени и не браните им, јер таквима припада царство Боже“ (Мк. 10, 14) или позив Св. Саве:

*„Дођиће чеда, послушајте мене,
Сираху Господњем научићу вас
Научићу вас како радијиж треба
у чему је пројаси, а у чему сас“.*

Више од пола века нисмо имали веронауке у школи, слабо је функционисала и при цркви, а затим је ушла на „велика врата“ у школе у Републици Српској Крајини и Републици Српској. Треба ли сада да, због недостатка доброг програма и одговарајућих уџбеника, неприпремљености и недовољног броја вероучитеља, изгубимо поверење деце и да тиме умањимо шансе за увођење веронауке у школе и у републикама Србији и Црној Гори“, закључује на крају проф. Колунџић. Коментар овде није потребан. Када неког свештеника питам да ли се придржава програма веронауке, одговор је негативан, а код многих постоји шаренило по том питању. Зашто ће нам онда програм, ако га се мало ко придржава.

III

После разматрања програма веронауке долази питање уџбеника. Ко треба да напише и

да одобри уџбенике за Осмогодишње школе у Републици Српској? Знам да се и у богословијама користе стари уџбеници и да је мало нових уџбеника. Када после методске јединице кажем да нешто од тога запишу у свеске, деца у њ раз. би одговорила: „зар опет да пишемо“! Известан број књига „НЕМА ЛЕПШЕ ВЕРЕ ОД ХРИШЋАНСКЕ“ из манастира Хиландара, као поклон деци у Републици Српској су само мало попуниле ту празнину. Ја сам у разреду од њ до њ давао деци старе бројеве „Светосавског звонца“, а старији од њ до њууу „Православни мисионар“ такође старе бројеве. У току рата ни један нови број „Светосавског звонца“ нисам добио, као ни „Православни мисионар“, јер их ретко која Општина поручује. По мом мишљењу школе би требало да примају по 10 бројева „Светосавског звонца“ за сваки разред од њ до њ, а „Православни мисионар“ од њ до њууу и да то буду часописи??

Већ 4 године од увођења веронауке у школе по питању уџбеника нисмо ништа урадили у Епархији дабробосанској. Свети Арх. Синод СПЦ-е у договору са министарством за просвету и вере Републике Српске требао би да распише конкурсе, како би наши учени теолози написали потребне уџбенике, али према новом плану и програму, који одобри Св. Арх. Синод. Од њ до њ раз. уџбеници би требало да имају илустрација, а за њ раз. без тог се не може замислити.

IV

У нашој Епархији не постоје одређена лица за веронауку - вероучитељи, него ту дужност вршимо ми парохијски свештеници. Ми поред својих парохијских дужности често не успевамо да редовно одржавамо часове веронауке у школи. Једно од важних проблема је питање квалификације педагошке и богословске нас свештеника. Већина свештеника је са петоразредном богословијом, а мало ко од нас има завршен Богословски Институт СПЦ-е или Педагошку Академију. Какво је стање било код Римокатолика по том питању 1992. г. изјавио је Мато Зовкић, генерални викар Врхбосанске надбискупије у Анкети „Ослобођења“ на тему: „Шта о веронауку у школама кажу представници верских заједница“. Он каже следеће: „Нама је јасно да држава има право тражити од наставника педагошку квалификацију. Црква ће давати теолошку квалификацију и у том смислу наша католичка црква отвара при бискупима Мостар, Бања Лука и Сарајево прилику за изобразбу будућих вероучитеља - лаика. Увет је да имају неку педаго-

шку квалификацију, онда се уз то дода теологија. То је са државне стране прихватљиво да један педагог води децу, а не било тко. Ми сада немамо толико кадра квалифицираног да одмах пошаљемо у школе и требаће нам 4 - 5 година да себи одгојимо кадар. Ако веронаука улази у школски састав, онда предавачи морају бити квалифицирани. Веронаука је образовање, а у кући и цркви је одгој.“

Са овим у вези је незаобилазно питање: ко треба да предаје веронауку у школи, вероучитељ-лаик или свештеник. Аутор књиге „Наша Црква и наша деца“ госпођа Софија Колумзин, када говори о црквеној школи подразумева да то треба да ради вероучитељ-лаик. Она каже да је: „Један од најтежих и најодговорнијих задатака свештеника јесте да нађе добре вероучитеље за црквену школу“, који би био под руководством свештеника.

Супротно мишљење од овога чуло се је на љ Катихетском Симпосину Архиепископије Београдско-карловачке одржаном 1978. г. када је у завршеној речи јеромонах Амфилохије се најпре дотакао мишљења Вељка Милутина о постављању „сталних вероучитеља“ и истакао да нема и не може бити сталнијег вероучитеља од свештеника. Појава школске веронауке и школских вероучитеља, истакао је он даље, скоро да је код многих створила уверење да веронаука није свештеников посао, него тамо неког другог... А управо је он и то по божанском призивању, вероучитељ, као сарадник по преимућству вероучитеља у Цркви: епископа. Ако он врши Литургију и све што из ње произилази, значи да је он најдубље посвећен у Тајну и најприсније општи са Истином, према томе првенствено је он тај који тумачи, објашњава и уводи друге у ту тајну. Он је носилац не просто речи о тајни и истини Божјој, него саме силе Божје, силе Цркве. Није довољно знање о Богу, оно само по себи не дарује духовни преображај. Прави учитељ и вероучитељ треба да буде духовни отац, онај који рађа у мукама своју децу, као Апостол Павле. А свештеник је управо то - духовни отац, за сваку душу која живи у границама његове парохије. Цела парохија кад се претвори у живу молитвену и литургијску заједницу, најчудеснији је вероучитељ и просветитељ.“

И

Митрополит дабробосански Г. Николај на једном братском састанку свештеника о веронауци рече нам: „Ништа нисмо урадили по питању веронауке, ако немамо деце у цркви и на

богослужењу“. И то је тачно. Сигурно да циљ врха веронауке нису задати програми, наша сврха је да водимо децу нашу у Царство Божије. Ако рад нас свештеника у школи буде плодносан, онда би требали очекивати да ће за неколико година ова иста деца бити активни чланови Цркве. А да ли ће то бити тако. Иако имамо веронауку, ево већ 4 године, мало где имамо децу са малим стихарима да прислужују у олтар, да старији читају апостол или да негде имамо дечије или омладинске хорове да отпевају на богослужењу. Оно што учимо децу на часу веронауке у школи, често не примењујемо у богослужбеном животу парохије. Чак и у местима где је народ црквен и долази у већем броју на богослужења, као нпр. у Рудом, скоро нисам приметио знатнији број у цркви.

Да ли веронаука каква је код нас у Републици Српској одговара духу Православне Цркве? Ради тражења одговора на ово питање цитираћу Г. др Радована Биговића, ђаконa у предговору књиге „Наша Црква и наша деца“. Он каже следеће: „Православно, литургијско образовање се битно разликује од досадашње тзв. класичне веронауке, која под утицајем класичне педагошке школе и римокатоличко-протестантских образовних система, егзистира већ скоро два века и код нас Православних. Та се разлика огледа како у погледу метода тако и у погледу васпитно-образовних циљева. Према свим досадашњим искуствима класична веронаука (катихеза) показује се неуспешном, а можда чак и штетном. Она је у најбољем случају давала неке интелектуалне „информације“ о Богу, Цркви, вери, хришћанском моралу и животу, али није доприносила расту Тела Христовогa тј. Цркве. Она, мање више, цело образовни процес своди на „бубање“ апстрактних појмова и дефиниција које немају много везе са реалним црквеним животом и искуством. Зато је она могла да створи само „теоријски убеђене хришћане, али не и конкретне чланове Цркве“.

Слично мишљење дао је и јеромонах Амфилохије на поменутом Симпосину када је рекао: „Веронаука не може бити права веронаука кад се намеће Цркви споља, кад се служи њој туђим методама, кад прихвата вештачке и Цркви туђе структуре, па макар оне на први поглед изгледале примамљиве и ефикасне. Права веронаука је само онда када она израста органски из исконске структуре саме Цркве и из њеног унутарњег богочовечанског етоса. А та структура и тај њен етос су оно што овде називамо литургијско-евхаристијска структура и

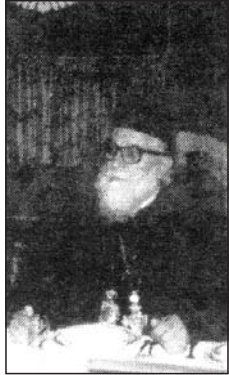
етос Цркве, из којих се рађа права катихеза: литургијска катихеза. Основни грех ШКОЛСКЕ ВЕРОНАУКЕ састоји се управо у томе што је она, свесно или несвесно покушала да собом надомести ту литургијску структуру Цркве, да је собом истисне, или да се постави изнад ње, као њена мера и критериј или опет у најбољем случају - да егзистира паралелно са њом као неко вештачко тело, израсло на начелима протестантске и рационалистичко-просветитељске културе. Свима нам је познато да је преко таквог типа веронауке, између два рата, Црква била присутна у свакој школи и државној установи. А резултат? - Незапамћена у нашој историји ерупција атеизације! Није онда чудо што су и поред свих напора у оквирима државног школства на верском просвећивању, цркве постојале све празније и празније, процес који је изгледа са истих разлога започео код нас још у прошлом веку. И то као по правилу највише тамо где је парохија, са овог или оног разлога, престала да буде жива молитвена и литургијска заједница.“

ЗАКЉУЧАК

Да би ми у Републици Српској успешно држали веронауку у школама морамо имати несебичну помоћ и подршку читаве Српске Цркве, у чему се онда њена саборност, Св. Арх. Сабора и Синода, као и Богословског факултета из Београда. Без написаних или штампаних удбеника веронауке ја мислим да је није више могуће наставити са начином рада у школи. И да завршим са речима проф. Колунџића: „Сматрам зато да програм веронауке осавремени, приближити савременој школи и деци према узрасту, да би деца, на првом месту прихватила истину вере и моралне норме, а не само теоријски савладала огромно градиво старог програма. Деца би у сваком разреду, према узрастима и могућностима схватања, требало да пробу кроз све области науке о вери и моралу, као и живота у Цркви Христовој. Да би смо у томе успели и добили један добар програм веронауке, овом послу треба приступити много озбиљније и организованије. И овде треба да се ангажују не само они који се овим послом баве по службеној дужности у разним структурама Цркве, већ и све ентузијасте, којима је на срцу мисија Цркве у Српском народу, нарочито ...

СВЕТО ПИСМО ВЕЧНА РЕЧ БОЖИЈА

**„Небо и земља проћи ће,
али речи моје неће проћи“
(Мат. 24, 35).**

*мишројолић
дабробосански
Николај*

Време непрестано тече, протиче. Године, месеци, дани, сати, минуте и секунде откуцавају близину другог Христовог доласка. Људска се раса спрема на последњи пут који води у сусрет Богочовеку о поновном доласку у овај свет. У овом врљивом и за људско биће варљивом свету питају: куда ћемо ићи, куда кренути? Има ли још каквог ауторитета коме би следили? Има ли какво светло које би продрло кроз нашу таму? Можемо ли наћи неки кодекс који би разрешио наше дилеме? Има ли какав ауторитет коме би се обратили? Зар нас је овде поставио неки непознати створитељ, или смо предмет пуког случаја, или нас је поставила нека сила без икаквог решења и питања: откуда смо дошли, зашто смо овде и куда идемо одавде?

Одговор би био ДА. Имамо књигу законитости. Ми имамо кључ и правоваљани извор и налази се у прастарој књизи коју називамо Свето писмо. Ту смо књигу наследили из више хиљада протеклих столећа. Прошла је кроз многе руке, ни броја им се не зна, појављивала се у многим облицима, на више од хиљаду језика и наречја и нису је могли осакатити. Ни горући огањ, ни смех и поруга сумњичавих нису је могли уништити. Кроз многа мрачна доба историје човечанства, Божија обећања која нам она доноси остала су непромењена. „Небо и земља ће проћи, али речи моје неће проћи“ (Мат. 24,35).

И сада када се приближавамо одлучном часу у светској историји, опет и опет испитујемо читањем ту неуништиву Књигу мудрости и пророчства. Пронађимо, зашто је та нарочита књига, издржала све критике и остала човеков неисцрпни извор вере и духовне снаге.

Има их који узимају Свето писмо - Библију углавном као историју Израила. Други кажу да је то извор најздравијих етичких - моралних принципа који су икада изложени. Те ствари иако су важне, споредне су према оној правој теми у Библији, која је Божије избављење кроз Господа Исуса Христа. Они који читају Свето писмо као величанствено литерарно дело, узбудљиву поезију или историју, а забораве опис спасења човека, промашили су прави смисао Библије и њене поруке.

Бог је дао да се Библија напише, са изричитим задатком откривења Божијег плана о спасењу човека од греха, смрти и ђавола. Дао је да се књига напише зато, да би своје вечне законе могао разјаснити Својој деци, да би се могли ослонити на Његову мудрост и утешени Његовом љубављу, да би путовали са вером и надом кроз овај живот. Јер без Библије овај свет био би таман и застрашујући, без путоказа и светиника коме треба ићи.

Библија сама лако доказује да је једина књига која садржи Божије откривење. Има још пуно „светих записа“ код других религија, којих се оне држе као своје библије. То су на пример муслимански Куран, будистички Канон светих списа, Зороастријев Задавеста и браманске Веде. Све су нам те библије постале доступне кроз веродостојне преводе и тиме можемо оцењивати њихову вредност. Брзо је откривено да су све те нехришћанске библије, сви развоји и откривења у погрешном смеру. Све оне донекле блесну истинитом светлошћу, а завршавају се на крају тамом. Чак најнемарнији посматрач убрзо открива да је Библија темељито другачија. То је једина књига која човеку нуди избављење и указује на излаз из свих његових проблема и дилема.

Било је потребно око 1600 година да се ова Књига напише у целини какву данас имамо. Она је дело више од тридесет писаца, који послужили као Божији писци. Ови људи иако су живели у разним столећима, нису писали тек оно што су мислили или чему су се надали. Служили су као преносиоци Божијих налога. Писали су како их је Он водио и под Његовим божанским надахнућем, били су у стању да сагледају велике и вечне истине и да их запишу тако, да их и други људи могу видети и упознати.

За време тих 1600. година људи различитих језика, временског доба и из различитих земаља написали су 66 књига Светога писма, а Божија порука била је јединствена. Када су класичари, велики стручњаци старих језика, сакупили старе рукописе писане на јеврејском, арамејском и грчком и превели их на једноставан и савремен језик, установили су да се Божија обећања нису променила, као ни Његова величанствена порука човечанству - човеку. И док данас читаме те речи које не подлежу времену, налазимо да су животна правила изнесена од старих писаца, тако савремена и значајна за наше поколење као што су била људима из времена Исуса Христа.

Због свега тога није чудо да је Библија најчитанија књига у свету. Ни једна се књига не може мерити њеном мудрошћу, песничком лепотом или савременошћу њених пророштава. Њени критичари, који су тврдили да је пуна паторвина, измишљотина и неиспуњењих обећања, увиђају да потешкоће леже у њима самима, а не у Библији. Способнији познаваоци класичних језика доказали су, да су очите супротности у Библији учињене код нетачних прево-

да, а не због Божије непостојаности. Човека треба исправити, а не Библију.

Ипак у многим домовима и међу образованим људима, постало је модерно исмевати се Библијом и сматрати је предметом на који се само купи прашина, уместо признати да је то жива Божија реч. Када је један проповедник питао малу девојчицу, шта се налази у Библији, она је поносно одговорила да зна све што се налази у њој и почела набрајати. Набрајала је безначајне ствари и колико је умела.

Ипак се тај став данас према Библији мења у позитивном смислу. Живот се лишава својих извештачености, безначајних ситуација и украса. Лажна обећања, која је човек дао човеку стоје данас као бестидне грешке. Док бацамо поглед око себе да би нашли неку стварност, нешто што је истинито и вечно, поново се окрећемо Библији, која је пружала утеху, удобност душевну и спасење милионима људи.

Људи поново прилазе Библији, чисте своје старе примерке од прашице или купују нове. Проналазе старе, скоро заборављене изреке и изгледају као да су јуче написале. То је због тога што Библија садржи своје знање које је човеку потребно, да би испунио чежњу своје душе и решио своје проблеме.

Хришћанство је цветало и ширило се по законима Библије. Она се примењивала поједнако на све људе који по њој живе, јер је, да тако кажемо, врховни устав целог човечанства, чии се закони поједнако примењују на свакога који живи под њеним доменом и то без икаквих изнимака или посебних тумачења. Као што је Устав највиши закон земље, тако је Библија највиши Божији закон. Управо Бог у Светом писму износи Своје духовне законе. Бог у Светом писму даје своја непромењива обећања, објављује план избављења људске расе.

У чудесним догађајима природе налазимо законе на делу. Ко још није посматрао звезде на небу и у тихом трапопоштвану се чудило слави Божијег дела? Чије се срце још није испунило радошћу и весељем у пролеће, када посматра сва створења како бујају из земље новим животом и снагом? У лепоти и изобиљу око нас видимо величанственост Божије силе и безгранични приказ Његовог планирања. И њом се показује љубав Божија, јер је створена и човека ради. Ко да се не диви Божијој милости и љубави на свакогодишњем постављању богате трпезе човеку и свим живим бићима. Како да се не дивимо премудрој устројеној хармонији бића и вредности у служењу мањег ваљем?

Хришћанство налази све своје доктрине утврђене у Светом писму. Прави хришћанин не одриче ни један њен део, нити покушава нешто додати Божијој речи. Док се државни устави могу мењати с времена на време, Библија није потребно било какво исправљање. Ми стварно верујемо да су свети Божији људи писали Библију и заиста били вођени Луком

Светим у мислима, које су износили и у речима које су произнели. Вели Свети апостол Петар: „Јер никад пророштво не би од човеће воље, него научени од Светога Духа говорише Свети Божији људи“ (уу Пет. 1,21). О богонадахнутости Светога писма Свети апостол Павле пише „Све је Писмо од Бога дано, и корисно за читање, за карање, за поправљање, за поучавање у правди. Да буде савршен човек Божији, за свако добро дело приправљен“ (уу Тим. 3, 16 - 17), а Свети пророк Јеремија, старо-заветни туговалац пише: „И рекох: нећу га више помињати, нити ћу више говорити у име Његово: али би у срцу мом као огањ разгорео, затворен у костима мојим, и уморих се задржавајући га, и не могах више“ (Јерем. 20,9).

Библијски писци никада нису покушавали улепшавати стварност живота. Греси великих и малих људи отворено се признају. Слабости људске природе се објављују и живот библијског времена записан је онакав какав је и био. Изнећајуће је да живот и побуде тих људи, који су живели тако давно, имају веома савремен укус. Странице које читамо изгледају нам попут огледала испред наших мисли и срца, одржавајући наш понос и предрасуде, наше пропусте и понижења, наше грехове и жалости.

Нема сумње, истина је вечна. Она се не мења од једног временског раздовља до другог, од једног народа до другог, од једног географског положаја до другог. Човекове идеје се могу разликовати, обичаји мењати, човекови морални закони варирати, али свеопшта Истина увек остаје иста. Вест о Господу Исусу Христу нашем Спаситељу, садржај је Библије и исказ о спасењу. Озбиљни изучаваоци Библије, трагали су за записима о Господу Исусу Христу од самог почетка Старог завета, јер је Он у ствари права тема Старог као и Новог завета.

У у Мојсијевој појављује се као Семе Женино,

У уу Мојсијевој појављује се као жртвено Лагне,

У ууу Мојсијевој појављује се као Откупна Жртва,

У уи Мојсијевој појављује се као Ударена Стена,

У и Мојсијевој појављује се као Пророк,

У Књизи Исуса Навина појављује се као Божији Војсковођа,

У Књизи о Судијама појављује се као Избавитељ,

У Књизи о Рути појављује се као Небески Рођак,

У књигама о царевима појављује се као Обећани Цар,

У Књизи Немијиној појављује се као Обновитељ Народа,

У Књизи о Јестири појављује се као Посредник, Заговорник,

У Књизи о Јову појављује се као Мој Искупитељ,

У Псалмима појављује се као Моје Све у Свему,

У Причама Соломоновим појављује се као Углед,

У Књизи Проповједника појављује се као Мој циљ,

У Књизи Песма над Песмама појављује се као Онај који задовољава,

У књигама пророка појављује се као Кнез Мира,

У Еванђељима је Господ Христос Онај који је дошао да тражи и спасе,

У Делима апостолским се преко апостола појављује као Васкрсли Христос,

У посланицама као Онај који је са десне стране Оца,

У Апокалипсису као Онај који поново долази и влада.

Све напред наведено је вечна порука Библије. То је запис о животу, миру, вечности и небу. Библија нема никакву скривену сврху. Није њој потребно неко тумачење узвишеним и надговорљивим речима. Она садржи једноставну, јасну, слободну поруку за свако живо биће - поруку о Господу Исусу Христу и Његовој понуди за мир са Богом. Господ је једног дана на брду поред Капернаума седео окружен својим ученицима. Господ Христос је мирно и нежно посматрао тада своје ученике сваког понаособ. Гледао их је као што родитељ пун љубави гледа своју породицу - љубећи свако дете понаособ, свакога због нечега нарочитог. Тако их љуби да се свако дете осећа изабрано и понаособ загрљено.

Та мала група је била под Његовим мирним и љубазним погледом пуна поштовања. Они би често осећали да ће бити нешто изречено врло занимљиво, нешто значајно што ће требати запамтити, нешто што ће требати пренети на многе друге и кроз цео свет онима,

који нису имали предност да чују благу вест Еванђеља из уста Великог Учитеља.

Тамо на том брду - на Гори блаженстава, Господ Христос је проповедао нову науку, која се до тада није чула. Он је ту разјаснио битност хришћанског живота. Када је завршио, нека света тишина овлада је слушаоцима који су се „...дивили науци Његовој. Јер их учаше као онај који власт има, а не као књижевници“ (Мат. 7. 28-29).

Он их је поучавао с пуном влашћу самога Бога и правила, која је тада поставио. Треба, то су правила, која сваки хришћанин треба да извршава са надом у спасење.

Ако немаш Библију набави је одмах. Набави је онакве величине каква ти најбоље одговара. Набави и са словима која ти највише одговарају. Читай и пронађи себе у њој. Зашто она одговара на сваку човекову потребу? Зашто даје веру и снагу, која човечанство одржава у његовом напредовању? Ако већ ниси дуго био са њом, било би добро обновити међусобно познанство поновним читањем онајпре Еванђеља од Јована. Иако се оно сматра најдубљом Новозаветном књигом, оно је и допуна осталих Еванђеља. Писано је и са сврхом да одговори на питање: Зашто и како се могу задовољити горућа питања ума и срца у човековом спасењу?

Треба читати и остала Еванђеља, имајући на уму како су ти људи различитих карактера и силе писања, изнели вечну Истину изабављања кроз Господа Исуса Христа. Осетићеш моћ и бити свестан Истине која чини садржај учења свих Еванђеља. Бићеш поново задивљен као и апостол Павле када каже:

„Исус Христос јучер и данас је онај исти и Вавек“ (Јвр. 13,8).

Када прочиташ свако Еванђеље посебно са размисљањем полако и са понављањем, поново почни од почетка и читай све књиге по реду. Тако чинећи и теби ће се јавити глад за сталним читањем размисљањем и разумевањем прочитаног. Библија ће ти постати такав извор надахнућа, практични саветник и водич. То благо здравих савета, постаће ти читањем Светога писма, део твор дневног живота.

Библијско знање је основ за богат и смислен живот. Речи те књиге имају начин којим могу испунити све оно што је празно и што недостаје при премошћивању греховних провалија. Тамне боје нашег живота, промениће се у сјај какав нисмо имали. Научи се да сваки свој проблем поставиш пред Библију. На њеним страницама ћеш наћи једини прави одговор.

Највише од свега Библија је објављивање Божије природе. Философи су се столећима борили са проблемом Бића Божијег, Истине. Питали су: Ко је ОН? Где је ОН? Како постоји таква Особа? Зар се занима и за мене малог човека? „Шта је човек да га се сећаш и син човећи да га походиш“?

Ако се занима мноме, како ћу Га упознати? Таква и још много и много сличних питања о Богу, објављена су у овој светој Књизи, коју зовемо Библија или једноставно „Књига“.

ДРУШТВЕНЕ ОБАВЕЗЕ ХРИШЋАНА

**„Како желите да вама чине људи,
тако чините и ви њима“ (Јк. 6,31)**

*миџројолић
добробосански
Николај*

Од када постадо-
смо хришћани, да ли
смо се од тада одлу-
чили на стално чита-
ње Светог Писма и
како подносимо суо-
чавање са различитим
друштвеним обавезама
и проблемима? Да ли ове две чи-

њенице успешно обављамо и видимо ли позитивне резултате? Кроз чланство у Цркви, а оно се стиче светом Тајном Крштења, помирили смо се са Богом и увек се миримо када исповедамо своје грехе. Нисмо више с Богом у непријатељству. То нарочито осећамо и кроз чињење добра. Тако оживљавамо своју веру у Бога и љубав према ближњима. Рекао је свети апостол Јаков: „Вера без добрих дела је мртва“ (Јак. 2,26), а свети ап. Павле то је „вера која кроз љубав ради“. Постојањем чланом Кола Српских сестара, ово се добро сазнаје. Ту се проширују визици и све новији и новији јављају.

Живимо у времену када цео свет се вртоглаво мења. На жалост, не на боље, него на горе. Ми верујући, враћајући се својим првобитним изворима, јасније од осталих гледамо овај свет, иако смо и ми још увек под недаћама и „хвалама“. Ипак, предрасуде којих смо се држали, почињу полако опадати. Још нам треба доста узрастања, да би ствари што боље схватили у хришћанском смислу речи. Себичност, данас је све присутнија, а ми смо ти који би морали радити да је не све мање. То је с тога, што људи одбацише хришћански живот и окренуше се себи, постадоше хаљински хришћани, ако су хришћани? Јер их је доста некрштених. Они мисле негативно о хришћанству. Мисле да је хришћанство против свега што је угодно и корисно, а то у ствари није тако. Али, за њих је тако, јер не познају боље и савршеније, сем оног у чему јесу.

Супротно световном мишљењу, бити прави хришћанин, односно хришћанин, не значи изгубити сваку праву радост, него је наћи у својој пуноћи. Потпуно примање Христа, наша је одлука да будемо вођени вољом Божјом, а не својом. У ствари, то је враћање изворима правог духовног живота. То је остварена заједница са Господом Христом.

Да вас подсетим на протекло ратно време, у коме сте чиниле све најбоље онима који су били у великој потреби. Зар нисте биле радосне, после остварених планова, враћајући се са првих борбених линија? Јесте. Исто тако, после посета рањеницима у болницама, сиротима који осташе без игде ичега, те сиротој деци? Иста је радост испуњавања ваше душе. то је само бледа слика оног сталног контакта са сведародавцем Христом, који рече: „ни чаша хладне воде дата у име ученичко неће пропасти“ пред Њим.

То је прави доживљај. Ви сте таквих имале доста. То су доживљаји са којима смо овде и одавде на онај свет одлазимо са њима. Са њима излазимо пред Бога и приликом Свеопштег суда, Господ ће се при суђењу руководити делима милости телесне, тј. учињеним добрим делима. Чињење добрих дела је непрестано долевање уља милосрђа у кандила наших душа. Само они који добрим делима нису наново рођени, не могу тај доживљај јеванђелски осетити. Не могу, јер не знају шта је то.

Рекао је псалмопевац Давид: „Хране се од изобиља дома Твојега, из потока сладости својих ти их напајаш“ (Пс. 36,8). Бог је и ово рекао: ... „онима који живе у праведности, не ускраћује Бог ни једно добро“ (Пс. 84,11), а свети апостол Павле пише: „Бог је дао, да у свему богато уживамо“.

Чињеница, да имамо свакодневну заједницу са Богом, Коло Српских Сестара и даље, да се Христом оспособљава за хришћански живот. Христов начин живота од човека не тражи, па ни од наших кола Српских сестара, да се одричемо живота по правим интересима хришћанства. Не, него да радимо богоугодно свугде и на сваком месту, све дотле док поново Христос не дође на земљу.

Бог је, у прво Христово време зле кажњавао, а добре награђивао. Тако на пример: у препотонско време ништа није било грешно и зло,

што су се људи женили и удавали, јели и пили, осим тога што су све те активности биле изопачене, злоупотребљене. Исто тако, ништа није било грешно ни зло у куповању и продаји, планирању и грађењу у Лотово време, осим онога што је све то чињено грешним методама. Оно што је било тада из темеља погрешно, било је то, што је све то било искључив и једини интерес њихових живота. О ничем нису мислили, осим на своју забаву и уживање, на властиту корист и материјалне добитке, који су се нагомилавали. Толико су били заокупљени ствари-ма овога света, да нису имали времена за Бога, баш као и у наше време. То није било Богу угодно. Он је преступнике страшно казном казнио. Онај препотонски свет је уништен водом, а градови Содом и Гомор огњем и сумпором. На месту ових градова је Мртво Море и налази се 200 метара испод морске површине.

Неко је рекао: Свето Писмо није дато људима, да их потиче на стари начин живљења. Оно увек претставља да људи имају неки већи интерес од тога. Зато оно настоји морално подићи човека. Настоји да и своје световне послове посматрају у светлости много важнијих и вреднијих духовних добара. Оно нас учи, да извршавамо своје дневне обавезе и да смо извршеним радоснији. На ову земљу смо дошли са задатком, сваки посао чинимо веома савесно и самоодговорно, било да је на личном или општем плану.

Тако нам, Свето Писмо износи дивне примере људског расуђивања и Божјег награђивања. Праотац Јаков и синови му беху пастири. Један од његових синова Јосиф, кога браћа из зависти продадоше у Египат, Бог награди положајем председника владе у Мисиру. Свети пророк Данило био је службеник, али га Бог награди пророчком службом. Праведни Јосиф и Господ Христос бавише се обрадом дрвета, а дворјанин царице Кандакије беше њен дворски благајник. Прискила и Акила, као и св. ап. Павле, беху ткачи. Ткали су покриваче и војничке шаторе од вуне киликијских коза. Свети јеванђелист Лука био је лекар и иконописац. Дакле, хришћански идеал не захтева да се одричемо интереса свог свакодневног живота, него у њему да тражимо Божје вођство за правилно извршавање истог. У свему томе, Го-

спод Христос нам нуди Своју помоћ и помаже када се суочавамо са друштвеним проблемима.

Један западни мислилац је рекао: „Ако си недељом у цркви, људи који те тамо виде претпостављају да си хришћанин. Ако људи преко недеље долазе у дотичај са тобом, било на улици, канцеларији, трговини или на ком другом месту, ту се опет види испробани начин хришћанског живљења и делатности. Присуствовање и активно суделовање у цркви је на свом месту и то је неизбежни део хришћанског живота. То свету наговештава, да смо другачији од оних који не познају Бога.

Стварност наше хришћанске вере открива се на много начина. Открива се у оном што кажемо и у оном што не кажемо. Такође, у ономе што чинимо и шта не чинимо. Хришћанство није првенство ствар вањског света, ма да и то јесте, него оно се осећа у нашим разговорима, навикама, разонодама, амбицијама и истицањима у свакодневном животу, увек пазећи да је то све што чинимо Богу угодно. Мислимо увек: да ли су наши разговори поштовање Христа? Да ли су наше навике достојене Његове похвале? Да ли су наши начини разоноде такви, да Он у њима може суделовати? Да ли сагињемо главу у молитви захвалности, да ли на Бога мислимо када једемо и пијемо или шта друго добро чинимо? Могу ли људи шта корисно закључити из важности коју придајемо материјалним стварима? Да ли смо своје наклоности управили на духовне ствари или смо везани за овај свет? Види ли код нас људи неке амбиције, место и положај, који је у супротности са хришћанским ставовима? Таква би смо питања морали себи стално постављати, јер по њима људи просуђују о нама, јесмо ли хришћани или нисмо.

Главни принцип нашег живота требао би бити: „Како желите да вама чине људи, тако чините и ви њима“ (Лк. 6,31).

Многи се критички осврћу на такозвано „Социјално Јеванђеље“, а пропагирају хуманизам. Међутим, Христос нас учи да једном руком људима пружамо спасење, а другом чашу хладне воде и више од тога. Хришћани би се више од свију требали бринути за друштвене проблеме и друштвену неправду. Црква је кроз столећа на том плану много учинила. Подигла је друштвени стандард на виши ниво. Више него иједна друштвена установа. Укинута је запошљавање деце. Решено питање ропства и многе друге су реформе учињене.

А хуманизам? Хуманизам је уопште идолопоклонство најгоре врсте, јер је човекопоклонство. Он је заснован на начелу: човек је по природи добар и сам себи довољан. Он заступа најтрагичнију неистину, која је толико трагедије изазвала у свету хуманистичке науке, хуманистичке просвете, хуманистичке културе. То их је довело до гордог самохвалисања, и величања човека као таквог, да су порекли и само постојање греха. „Нема греха“, - то је једна од основних максима хуманистичких. а сама љуска стварност, толико је препуна недостатака, мана, лукотина, трагедија, да најречитије сведочи о присуству негативних, рушилачких сила у човеку. То и хуманизам признаје, посебно

на својом теоријом о прогресу, који треба да људе излечи од свих негативитета, недостатака, мана, лосила. Само такав лек, такво спасавање човека самим собом, личи на давленика, који хоће себе да спасе, на тај начин што себе вуче за косу. Нема трагичнијег схватања човека и поступања са човеком хуманистички. „Ако речемо да греха немамо (а то хуманизам тврди) себе варамо“ (ТЈИ. 1,8), вели свети Јован Богослов. Дакле, по хуманизму, као човекопоклонству свих врста, нема истине о човеку, ни у човеку. Ово хришћани морају знати и заузимати своје место у друштву, бранећи човека од разних душеубилачких настрата, праведно и часно.

Да би могли бити бранитељи човека и себе, од свих и свакаких нехришћанских настрата, послушајмо шта говори свети ап. Павле,

какви најпре морамо бити и шта треба да нас краси? Он говори за епископе, свештенике, ђаконе, а то се односи и на све хришћане:... „да је без мане, трезан, паметан, поштен, гостољубив, вредан да учи, не пијаница, не бојац, не лакком, него кротак, миран, не среброљубив, који својим домом добро управља. Ако ко не умије својим домом добро управљати, како ће се моћи старати за Цркву Божју“ (Ў Тим. 3,1-5).

У горе речено улази и констатација, хришћанин мора бити и добар грађанин, тј. поштовалац и извршитељ закона. Одан својој Отаџбини, јер Бог не гледа које ко, дајући свима једнаке могућности и Божја владавина треба да нам је модел. Бог у сваком добром очекује нашу сарадњу и молитве. У свему ономе морамо бити човекољубиви. Занимати се за болесне, сироте, оне који су у затворима за потребе свога храма и др. Св. ап. Павле каже: „Што год чините, нека ваше срце и душа буду у потпуности у томе, као да радите за Господа, а не за људе - знајући да је ваша стварна награда на небесима и да ће изаћи пред Бога, јер сте у ствари од Христа запослени, а не од земаљских господара“ (Кол. 3,22-23).

Треба схватити, да смо на овај свет дошли потпуно празних руку и празних га напуштамо. Бог је једини Онај који све поседује. Ми смо Његови посматрачи, управитељи Његовим власништвом. Све што видимо око себе, рачунајући да је наше, од Бога је позајмица. Када изгубимо из вида ту истину, онда се мењам у шкртице и похлепне људе.

Ово говорим због тога, што нигде у Светом Писму се не говори да се требамо повлачити из света, из друштвеног живота, већ супротно. Бог хоће социјалне раднике, лекаре, и друге који могу помоћи. Мисли водиље, разних добровољних организација, имају своје порекло у хришћанству. Многобожачке религије немају такву организацију. Христово гесло је било и до данас остало: „љубав и служење“, а то је основни мотив и Кола Српских Сестара у нашој Српској Православној Цркви. Ми смо у односу на остале у посебном положају. Каже свети Јован Богослов: „Ми знамо да смо прешли из смрти у живот, јер љубимо браћу. Ко не воли, тај остаје у смрти“ (Ў Јн. 3,14).

Ово су само неке мисли, које само могу од духовне користи бити вама чланицама Кола Српских Сестара, а наше су молитве Богу да вам подари снаге да тако и буде.

РЕПУБЛИКА СРПСКА - МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ

НАУЧНИ АРГУМЕНТИ - ЗАХТЕВ ЗА НЕОПХОДНУ ИЗМЕНУ САДРЖАЈА УЧБЕНИКА БИОЛОГИЈЕ (ФИЗИКЕ И ГЕОГРАФИЈЕ, У ДЕЛУ - О СТВАРАЊУ СВЕТА)

На семинару за вероучитеље, одржаном 11. и 12. августа, у Србињу, под покровитељством Његовог високопреосвештенства - господина Николаја, митрополита дабробосанског, донети су закључци о врло битној потреби измене садржаја поменутих учбеника, јер су њихови делови у потпуној несагласности са истинама објављеним у Св. писму, једнако као и са најновијим достигнућима у тим истим наукама!

Супротност гледишта (с обзиром да се и веронаука изучава као редован предмет), - о тако значајним питањима као што су постанак света и човека, у једном образовном програму, није одржива.

Спорна питања долазе од Дарвинове теорије еволуције, објављене, још 1859. у књизи „The Origin of Species“ (Порекло врста), и данас доминантне у нашим учбеницима биологије, за „научна објашњења“ о пореклу човека и осталих живих врста, а да је више не могу подржавати ни савремени еволуционисти, биолози!

Остали најеминентнији научници из области биологије, био-хемије, хемије, астрофизике, физике... (чији ће радови бити цитирани) - недвосмислено говоре о потпуној научној неоснованости ове теорије.

(Кристофер Букер: „Еволуција једне теорије“)

- Биолог Christopher Booker: „The Evolution of a Theory“ - The Star, Johannesburg, 20. јуни 1982. страна 19.: „Век после Дарвинове смрти немамо ни најнезнатније доказе или вероватну представу о томе како се еволуција стварно догодила. Наилазимо на крајњу иронију да се у књизи која је постала чувеном због објашњења порекла врста, заправо ништа о томе не говори. Како и зашто се она збила, немамо ни најнезнатнију претпоставку, а вероватно је никада нећемо ни имати.“

(Мајкл Русе: „Дарвинова теорија: Једна вежба у науци.“)

- У британском часопису, Michael Ruse: „Darwin's Theory: An Eyercise in Science“ - New Scientist, од 25. јуна, 1981. - на страни 828. - каже: „...расте број научника, и то највећим делом еволуциониста, који закључују да Дарвинова теорија еволуције није истински научна теорија... Многи критичари ове теорије носе највише академске титуле.“

Проучавајући фосиле, биолози показују следеће:

(Стивен М. Стенли: „Нови еволуциони распоред“)

- Steven M. Stanley: The New Evolutionary Timtable, 1981. стр. 71. - 77: „... присутан је општи промашај таквих доказа који би објаснили постепени развој прелазних облика, из једне групе у другу. Позната фосилна открића никада нису била у складу са спором еволуцијом.“

(Нилс Елдриџ) (Изазов)

- Niles Eldredge је у раду The Enterprise, 14. 11. 1980., стр. Е9-је јасно рекао: „Узроци за које нам се рекло да су пронађени у последњих 120 година, не постоје.“

(Дејвид Рауп: „Сукоб између Дарвина и палеонтологије“)

- David M. Raup: „Conflicts Between Darwin and Paleontology“ - Field Museum of Natural History Bulletin, Чикаго, јануара 1979., стр. 22., 23. и 25.: „Дарвин је дошао у неприлику због фосилних доказа јер није истражио могућност коју је предвидео... да геолошки докази, како онда тако и сада, нису изнели добар ланац постепене, споре и прогресивне еволуције. Доиста, после више од 100 година сакупљања фосила, имамо мање примера развојних прелазних облика, него у Дарвиново време. Зашто? Зато, јер много већи број фосила који данас стоје на располагању - показују да су узорци на које се раније гледало као да потврђују еволуцију, данас потпуно бескорисни.“

Још су поједини научници, еволуционисти, покушали да одбране еволуцију тако што су поставили тезу: „обрзо и драстичној промени у генима“ - у виду изненадних скокова (у смислу промене), у, иначе, уобичајеној „равнотежи врста“...

(Светска енциклопедија)

(The World Book Encyclopedia 1982., свеска 6. стр. 335). У наставку ће се показати неоснованост и ових мишљења јер су, управо, гени веома моћни стабилизациони механизми чија је главна функција - спречавање развоја нових облика. Пре тог, један осврт на Дарвинову теорију „природне селекције“ коју је он користио у склопу „доказа“ о одржању и развоју врста.

(Тони Бетел: „Дарвинова грешка“)

- Toni Bethell: „Darvins Mistake“ - Харперс, фебруар 1976. стр. 72-75: „Дарвин је учинио грешку, довољно озбиљну да поткопа своју теорију... Један организам је можда и стварно „прилагођенији“ од другог, то, наравно, не помаже да се схвати како је он и настао. Јасно је, мислим, да је то веома, веома заблудна теорија.“

(Ричард Докино)

- Еволуционисти се нису предавали: Richard Dawkins, 1976. пише књигу под насловом „The Selfish Gene“ „Себични ген“, у којој износи хипотезу о случајном постанку прве ћелије у мору, мада у предговору сам аутор (стр. 14-16), каже: „ову

књигу треба читати као научну фантастику“.

Он претпоставља да је у почетку атмосфера земље била састављена од угљен-диоксида, метана, амонијака и воде. Тада су се посредством светлости или муње ови састојци преобликовали у аминокиселине. Ове су се, касније, у мору, скупљале и удруживале у молекуле, сличне беланчевинама. Тако је море постало нека врста „органске супе“, али још увек без живота... А потом су се (случајно) обликовали нови молекули који су имали способност да се репродукују сами од себе. Ови молекули су се окупљали у скупине - и добиле заштитни слој од других (протеинских) молекула, у виду ћелијске мембране. Тако је, по Локинсу, настала прва жива ћелија.

Порицање ове хипотезе, долазе из научничке праксе:

- Хемичар Richard Dickeson, у књизи „Chemical Evolution and the Origin of Life“ (Ричард Дикерсон: „Хемијска еволуција и порекло живота“) - Scientific American, септембар 1978. стр. 75 - каже:

„Тешко је разумети како је полимеризација (повезивање мањих у веће молекуле) могла да уследи у воденој средини првобитног океана, с обзиром да присуство воде погодује деполаризацији (растављању већих молекула у једноставније), а не поларизацији“.

- Био-хемичар (Џорџ Валд: „Порекло живота“) Georg Wald, у књизи „The Origin of Life“ на страни 144. (1976. год.) - истиче: „Спонтано распадање далеко је вероватније и стога до њега долази знатно брже него до спонтане синтезе. Ово значи да није могло бити ни речи о гомилању „органске супе“.

Још једна велика интересантност; од преко 100 аминокиселина, двадесет њих је потребно за животне беланчевине - и све оне су са такозваним „љеворуким“ молекулима мада се у природи налазе, једнако, и „десноруки“ молекули аминокиселина! Многи биолози ово сматрају неразјашњивим.

Беланчевине потребне за живот имају веома сложене молекуле, па еволуционисти признају да је вероватноћа да је само један молекул настао, у помињању „органске супи“; 1:10 113, а у математици се

сматра да се један догађај никад не може да догоди, ако је његова вероватноћа 1:10 50.

Кад се узме у обзир да неке беланчевине служе као „грађевински материјал“, а друге као ензими у служби убрзавања потребне хемијске реакције у ћелији, иначе би одумрла, и да за ензиме који су потребни за активност ћелије - служи 2.000 беланчевина - да би се све ово догодило случајно, израчуната је вероватноћа од 1:10 40.000.

(Хојл) (Еволуција из свемира)

- Зато био-хемичар Ноуле у часопису Evolution From Space, на страни 24. коментарише: „Када човек не би имао предрасте друштвеног веровања или научног одгоја - у вези спонтаног постанка живота на земљи, само ово једноставно прерачунавање би му указало да је цела замисао немогућа.“

- Еволуционист (Leslie Orgel) у раду „Darwinism at the very Beginning of Life“ (Дарвинизам на самом извору живота) - New Scientist - 15. јуни 1982. године, на страни 151. износи:

„Мембрана ћелије садржи канале и пумпе, који на специфичан начин контролишу прилив и избацавање хране, отпадака јона, метала и др. Ти специјализовани канали садрже високоспецифичне беланчевине, молекуле који никако нису могли да буду присутни на самом почетку живота“.

Највећи проблеми настају кад се постави питање стварања РНК и ДНК нуклеотида, који обликују генетски код. Вероватноћа спонтаног настанка једног ДНК нуклеотида је 1:20 100

За еволуциону теорију је још већи проблем порекло комплетног генетског кода - неопходно за репродукцију ћелије. Стара загонетка „шта је настало пре, јаје, или кокош?“ - односи се и на беланчевине и ДНК.

- Биолог Francis Hitching у раду - „The Neck of Giraffe“ 1982. на страни 66. - објашњава: „Стварање беланчевина зависи од ДНК. Али, ДНК се не може формирати без претходно присутних беланчевина. Шта је онд анастало пре - беланчевине или ДНК? Одговор мора да буде да су се развиле упоредо!“

Паралелно са постанком првобитне ћелије се нешто револуционарно за живот на земљи - фотосинтеза. И она је додатна нерешивост еволуционој теорији: Овај процес, током ког биљке узимају угљен диоксид а стварају кисеоник (без ког нема живота на земљи), наука не може да репродукује у лабораторији.

Процесом фотосинтезе претворена је атмосфера без слободног кисеоника - у такву - у којој је један од пет молекула - кисеоник. Он је неопходан не само за дисање живих бића већ и за формирање озонског слоја који штити сав живот на земљи од штетних ултраљубичастих зрака.

Најзад, да се помене питање „случајних“ промена код живих организама, познатих под именом - мутације, које се сматрају сировинским материјалом еволуције.

- Encyclopedia Britannica: (Енциклопедија Британика)

Carl Sagan (Карл Саган): „Већина њих је штетна, чак и смртоносна.“

Peo Koller (Пио Колер): „Највећим делом су мутације штетне за носиоца мутације гена. Експерименти показују да на сваку успешну или корисну мутацију долази много хиљада штетних.“ „Зашто се каже да су мутације одговорне за стотине генетских условљених болести“, каже се даље у Енциклопедији...

- Encyclopedia Americana, „Чињеница да је већина мутација штетна за организам

изгледа да је тешко ускладити с гледиштем да су оне извор сировинског материјала за еволуцију. Мутанти приказани у уџбеницима биологије, заправо представљају збирку наказа и монструма, и мутације су изгледа пре разорног, него изграђујућег карактера.“

(Лејард Стебинс)

- Lendyard Stebbins: „Након већег или мањег броја генерација, мутанти су потиснути. Нису могли да се мере са нормалним, јер су у односу на њих били оштећени, дегенерисани и у неповољном положају“.

(Лин Маргелис)

- Lynn Margulis: „Врсте заиста поседују способност малих промена у физичким и осталим карактеристикама, но то је ограничено, и у дужем временском периоду оне осцилују око просечне вредности.“

Дакле, живи организми не наслеђују могућност да се континуирано мењају, већ је карактеристична (1) стабилност и под (2) ограниченост варијација. Све живо умножава се чудесном сличношћу. - Жива створења се силно разликују обликом, но он је чудесно сталан унутар било које линије потомака: свиња остаје свиња и храст остаје храстом, из генерације у генерацију“.

(Џон Мур) (“О хромозомима, мутацијама и филогенији“)

- John Moore у Књизи „On Chromosomes, Mutations and Phylogeny“, 27. 12. 1971. - закључује: „Уз строга испитивања и анализу, свака догматска тврдња... да су мутације гена основни материјал еволуцијских процеса, укључујући и природно одабирање, потпуни је мит.“

Закључак је јасан - не постоји никаква количина случајних генетских промена које би могле да доведу до промене једне животне врсте у другу.

У животној биљка и животиња има таквих животних решења која посматрачу, заустављају дах и блокирају и примисао о неком разјашњењу:

Orhidea orchys на својим литицама има дословну слику осе женке (са очима, крилима и другим детаљима), испушта чак и мирис женке у доба парења - да би привукла мужјака - осу ради оплодње, заправо, опрашивања сопственог цвета! Квргасти бор, у Калифорнији, поред уобичајених

семенских шишарки - поседује и шишарке „за пожар“; оне годинама стоје, у резерви, јер се не отварају на температури сунца, већ искључиво под дејством ватре, а и те семенке имају карактеристична дуга крилица да би их струјање ваздуха однело даље од ватре, да се засаде и продуже врсту на другом месту!“

Гусеница лептира, у пределима Амазона, да би се спасила од птица, имитира змију; подигне се на задњи део, а предњим чини покрете лево - десно, као змија главом! Али то није све, „произвела“ је и две мрље, на том предњем делу, да имитира очи змијине!

Риба која живи на највећим морским дубинама, у потпуном мраку, има и очи и сопствену „производњу“ струје (светлости), да би могла очи и користити! Она се није „прилагодила“ условима живота она је триумфовала над њима. Оваквих примера је на хиљаде... и они „не дозвољавају“ да се и размишља о теорији еволуције.

Шта текрећи за врсте које се (наравно нагонски) жртвују за друге врсте?! У коју врсту „прилагођење“ то спада? Ради се о карибуима, у Северној Америци (животиње величине бика са главом налик јелену), они у огромним крдима, преко свих препрека, претрче и по 2.000 - 3.000 км - да би се парили, а потом трчали назад.

(Они су покретна храна животињама и тамошњим људима, јер у великом проценту сами гину на том путу и бивају ловљени...)

Исти случај је и са рибама лосос.

- Вероватноћа да се фотосинтеза десид спонтано, је 1:10 40.000! (Лишћу су потребни нитрати и нитрати, из земље, да би створили аминокиселине. Одређена количина њих припрема се у земљи уз помоћ муља и неких слободних бактерија. Одређену количину водоникових једињења стварају махунасте биљке (грашак, боб.-), детелина, луцерка. У њихово корење улазе бактерије, а корење их снабдева угљеним хидратима - ове онда прерађују водоник из тла у нитрате и нитрите - и то, неких 200 кг по хектару, годишње. Али, са овим цела ствар није готова; зелено лишће упија енергију сунца, угљендиоксид из ваздуха и воду из корења, ствара шећер и отпушта кисеоник). То су хелијске „фа-

брике“, за стварање кисеоника и још суделују у кружном току воде...)

Тек после свег наведеног, боље можемо схватити и речи нобеловца, физичара Roberta A. Millikana, (Роберт А. Миликен) изречене у раду: „Materialism Hit by Dr. Millikan“, The New York Times, 13. 4. 1948. („Материјализам нападнут од стране др. Миликена“ стране 21.:

“Божанство је то које обликује сврху нашег постојања... Чиста материјалистичка филозофија је за мене врхунац неразборитости. Мудри људи сваког историјског периода схватили су добро да би - према том Божанству - морали да буду са пуно поштовања.“

Ове речи, које је Миликен изговорио на састанку Америчког удружења физичара, употпунио је познатим речима Алберта Ајнштајна: „...понижно покушавам да схватим и најмањи делић разума који је толико присутан у природи.“

На тему помињања умности у природним процесима, ваља поменути закључке Алтмана и Дилтаја, који, говорећи о процесима спајања хелија, истичу да се силе које сврсисходно делују на те покрете и учинке не могу регистровати унутар саме материје, већ на њу делују споља и назвали су их спољним „формирајућим елементима“. (Винделбанд: Историја филозофије, одељак о 20. веку).

- Стручњаци Института за квантну генетику из Москве, са др. Гарјајев-им на челу, бавећи се молекулима дезоксирибо-нуклеинске киселине, говоре, такође, о утицају умних карактеристика, који је остварио човекове сложене генетске способности, за чије би самостварање било потребно неупоредиво дужи време од познате старости света... (Од дописника „Вечерњих новости“, из Москве, јула 1996. године).

Као потврда свег изреченог о немогућности самостварања живог организма је и својеврстан експеримент; у три акцелератора су стављени сви потребни елементи за стварање живог организма и компјутерски омогућено убрзано спајање у свим могућим комбинацијама - резултата није било. (Експеримент почео око 1989. Објављено у телевизијској серији научног програма, пренетог од ВВС-а) (?)

Када је реч о научним претпоставкама о постанку света, превладале су теорије да је Свемир морао да има свој почетак, да је настао. (По библијском Откривењу створен).

Физичар Francis Crick: „Life Itself“ (Френцис Крик: „Живот сам“), 1981. год, на стр. 30., каже: „Готово све нове теорије о поријеклу Свемира темеље се на теорији праска“, (пра-експлозије).

Ова нова размишљања (раније се, једноставно, говорило да је свет-материја - вечан) базирана су на епохалним Ајнштајновим поставкама; да се енергија (а светлост је управо њен носилац) може да трансформише у масу, према познатој формули:

$E = m C$ (где је „m“ - маса постала из енергије зрачења (светлости), а „C“ - брзина светлости. Нуклеарна бомба је била практични доказ овој теорији.

Оно што зачуђује научнике јесте усклађеност сила (гравитационе, електричне, магнетске, нуклеарне) - која посталу масу уређује у системе подвргнуте строгој законитости понашања и међусобних односа.

Зато Thomsen Dietrik, у делу: The Universe: Chaotic or Bioselective?“ - Science News, 1974 (Томсен Дитрик: „Универзум: Хаотичан или биоселективан“? - на стр. 124. истиче: „Изгледа да су тако особити прецизни услови тешко могли настати случајно.“ Треба подсетити и на огромност Свемира, где само један скуп може да броји 10.000 галаксија, а наша галаксија броји 5 - 10 билиона звезда...

Један научник, у часопису Scientific American, на ову тему, размишља: „Када погледамо у Свемир и распознамо толико мноштво појава (разматраних у физици и астрономији) - које заједнички функционишу за наше добро, изгледа као да је Свемир, у неком смислу, знао да долази мо“.

- Астриофизичар Robert Lastrow, у делу: „Enchanted Zoom: Mind in the Universe, 1981. год., стр. 19. (Роберт Истров: „Зачарани разбој: Ум у универзуму“) - каже: „Научници немају доказа да живот није последица чина стварања.“

И у дјелу „Life Itself.“ („Живот сам“), стр. 71:

„Супштину необичног развоја свемира је у томе да је у неком смислу имао почетак - то јест, да је почео постојати у одређеном тренутку.“

Исти научник, Роберт Истров, је написао у ову занимљиву мисао:

„Сада видимо како астрономски докази указују на библијско гледиште о пореклу света. Детаљи се при томе разликују,

али битни елементи астрономског и библијског приказа остају једнаки.“

Научна изучавања у више научних области доказују да је редослед стварања у свемиру био управо онај који стоји у Библији:

1. Почетак
2. Земља у првобитном мраку, обавијена тешким гасовима и водом
3. Светлост
4. Атмосфера (свод у Библији)
5. Велика подручја сувога копна
6. Копнене биљке
7. Сунце, Месец и звезде
8. Морска и летећа створења
9. Звери (сисавци)
10. Човек

Да подсетимо на значај овог редоследа стварања: У опису „трећег дана“ (из библијског текста се не може закључити да се ради о ограничењу на период који ми називамо - дан „јер је тисућа година пред

очима твојима као дан јучерашњи, кад мине, и као стража ноћна“. Псалм 90,4. Време је, очито, чисто људска категорија) - стоји:

„Опет рече Бог: нека пусти земља из себе траву, биље, што носи семе, и дрво родно, које рађа род по својим врстама, у којем ће бити семе његово на земљи. И би тако.“ (1. Мојс. 1,11)

Због помињане фотосинтезе (стварања кисеоника), прво су морале настати биљке, да би се омогућио живот животињског света... - „Четврти дан“ стварања је интересантан по том да се у библијском опису разликује појављена светлост од небеских тела, створених у тај дан (у хебрејском оригиналу „ма-ор“), потребна за процес фотосинтезе - од светлости у општем смислу („ог“), из „Првог дана“ стварања...

Није из пуког манира, један од највећих на учника, физичар Исак Њутн рекао: „Ниједна наука није боље потврђена од Светог писма (Библије)“.

Тако и савремени физичар John Gribbin: „Taking the Lid of Cosmology“ - New Scientist, 16.8.1979., стр. 506.: (Џон Грибин: „Скидање поклопца са космологије“) - закључује: „Можда је ипак Свемир створио Бог“.

Закључак је разумљив: У уџбеницима физике, географије, историје... свугде где се учи о постанку света морају стајати управо изнесене чињенице да су „битни елементи астрономског и библијског приказа једнаки“ (Р. Истров), а да се не ради о њиховој супротности, како се то сада истиче.

Што се тиче уџбеника биологије они би се морали, заиста, писати потпуно изнова, а Дарвинову теорију свести на пример погрешне теорије биолога из 19. века, који за ту тезу није имао никаквих научних претпоставки.

На жалост, његову теорију су материјалисти толико прославили и окитили „научном извесношћу“ - да је оставила (и оставља!) непроцењивелоше последице на душе недужне деце.

За ове драгоцене научне податке имамо захвалити уваженој госпођи Росвити Тополац, магистру физике из Београда.

Милан Церовина
Пале

ДА ВАМ СЕ НЕ ДОСАДИ ЧИНТИ ДОБРО

Друга скупштина кола српских сестара у митрополији дабробосанској

У Духовној академији Светог Василија Острошког у Србињу 9. и 10. августа ове године одржана је друга редовна скупштина кола српских сестара Епархије дабробосанске. Поред председница и чланица КСС из Епархије дабробосанске Скупштини су присуствовале и представнице КСС из Горњег Милановца, Ниша, Смедерева, Никшића, Требиња и Зворника.

Радом Скупштине руководила је председница Главног одбора КСС Епархије дабробосанске госпођа Љиљана Нешковић из Пала, а скупу је присуствовао и Митрополит дабробосански Господин Николај са дванаест свештеника.

У свом предавању на тему „Друштвене обавезе хришћана“, митрополит Николај је поред осталог истакао:

„Да вас подсетим на протекло ратно време, у коме сте чиниле све најбоље онема који су били у великој потреби. Зар нисте биле радосне, после остварених планова, враћајући се са првих борбених линија? Јесте. Исто тако, после посета рањеницима у болницама, сиротима који осташе без игде ичега, те сиротој деци? Иста је радост испуњавала ваше душе. то је само бледа слика оног сталног контакта са сведародавцем Христом, који рече: „ни чаша хладне воде дата у име ученичко неће пропасти“ пред Њим.

То је прави доживљај. Ви сте таквих имале доста. То су доживљаји са којима смо овде и одавде на онај свет одлазимо са њима. Са њима излазимо пред Бога и приликом Свеопштег суда, Господ ће се при суђењу руководити делима милости телесне, тј. учињеним добрим делима. Чињење добрих дела је непрестано доливање уља милосрђа у кандила наших душа. Само они који добрим делима нису наново рођени, не могу тај доживљај јеванђелски осетити. Не могу, јер не знају шта је то.

Рекао је псалмопевац Давид: „Хране се од изобиља дома Твојега, из потока

сладошти својих ти их напајаш“ (Пс. 36, 8). Бог је и ово рекао:... „онима који живе у праведности, не ускраћује Бог ни једно добро“ (Пс. 84,11), а Свети апостол Павле пише: „Бог је дао, да у свему богато уживамо“.

Чињеница, да имамо свакодневну заједницу са Богом, Коло Српских Сестара и даље, да се Христом оспособљава за хришћански живог. Христов начин живота од човека не тражи, па ни од наших кола Српских сестара, да се одричемо живота по правим интересима хришћанства. Не, него да радимо богоугодно свугде и на сваком месту, све дотле док поново Христос не дође на земљу“.

Након подношења извештаја о једногодишњем раду КСС у Епархији дабробосанској, представнице КСС говориле су о тешкоћама које су пратиле рад КСС у протеклој години. Све време расправе провејавало је питање: како унапредити рад КСС? Кључ успеха је у упорности, ентузијазму и хуманости појединих сестара

које, могу да мобилишу чланство и да га подстакну на хумане акције.

Успешном раду скупштине и Сабора допринели су и сестре и гости изван Митрополије дабробосанске који су износили сопствену искуства у раду КСС. Председница КСС из Смедерева сматра да би због успешнијег рада кола Српских сестара требало да постоји једно централно тело које ће преко главних одбора у епархијама усклађивати рад свих кола Српских сестара.

Главни закључци са Скупштине односе се на повећање и мобилизацију чланства, покретање хуманитарних акција и ширење круга делатности којима се баве те изузетно значајне црквене хуманитарне организације.

*јеројереј
Ранко М. Билинац
Србиње*

ИЗ ЖИТИЈА СВ. ЈОАСАФА

Стари монах Варлаам је рекао: „Они који су заљубљени у телесна уживања и који више воле пролазне ствари овога света него непролазне красоте будућега живота, - слични су човеку који је имао три пријатеља. Првога је нарочито ценио и награђивао и био је спреман да живот свој положи за њега. И другога пријатеља такође. Али према трећем понашао се веома гордо и није га обрадовао ни најмањим поклоном. Једнога дана дођоше од цара војници тражећи да одмах донесе цару дуг од 1.000 златника. У великој невољи овај дужник пође својим пријатељима да затражи помоћ.

Он се најпре обрати своме првом највећем пријатељу: „Ти знаш да сам за тебе био увек спреман да и живот свој положим. Колико ми можеш позајмити златника да однесем цару, о, мој највољенији пријатељу?“ Овај му одговори: „Човече, ја нисам твој пријатељ. Не знам ко си. Ја имам друге пријатеље са којима сам заказао данас весеље. Међутим, ја ти дајем на поклон два изношена одела која ће ти бити потребна на твом путу. Никакву другу помоћ не очекуј од мене.“

Јадан дужник, сав очајан, оде код свог другог пријатеља, говорећи: „Пријатељу, сећаш се колико пута си уживао почастима са моје стране. Данас сам у невољи. Да ли си вољан да ми помогнеш?“ Овај рече: „Данас немам времена за твоје невоље. И сам сам у незгоди и опасности. Ипак, мало ћу те пратити, мада нисам у стању да ти помогнем. Онда ћу се вратити кући, да се бавим својим бригама.“

Тако се човек врати кући празних руку и разочаран у своја два највећа пријатеља.

Најзад он оде своме трећем пријатељу, које није давао нарочите поклоне. Сав постиђен, рекао му је: „Једва смем да отворим уста пред тобом, знајући да ти нисам учинио никакву услугу. Међутим, невоља ме натера-

ла да се обратим теби за помоћ. Не свети се за моју некадању грубост према теби, и немој ме одбити.“ Трећи пријатеље се осмехну и ободри га рекавши: „Ја те сматрам за мог истинског пријатеља. Нисам заборавио твоје мале услуге, и данас ћу ти их платити са каматом. Не бој се, ја ћу ићи испред тебе и заступати те пред царем.“

Сада овај дужник бризну у плач: „Авај мени! Кога више да жалим: моја два заборавна и лажна пријатеља или мене неблагодарног који сам тебе, искреног пријатеља, потцењивао.“

Млади монах Јоасаф слушао је ову причу старца Варлаама чудећи се и замолио га да му објасни ту причу. Старац Варлаам је рекао: „Први пријатељ је изобиље земног богатства и среброљубље, због којег је човек спреман да уђе у хиљаде опасности и тегоба. Али када дође дан смрти, од свих тих излишних ствари добија само мртвачко одело и покров.“

Други пријатељ - то је наша породица, жена са децом и родбином, за које смо били спремни и живот свој да дамо. Међутим, у часу смрти они нам не могу ништа помоћи, сем да нас испрате до гроба, а затим да се врате кући својим бригама.

Али трећи пријатељ, тако често занемариван и којег смо избегавали са презиром, - то су врлине добротинства, вере, наде, љубави и милостиње, које прате нашу душу када прелазимо на онај свет и заузимају се пред Господом за нас, бранећи нас од наших непријатеља зајимодаваца, који на митарствима траже да платимо за наше грехе као за наше другове.

Значи, да наша најмања добра дела јесу наши највећи пријатељи пред Богом.

*(Орثодокс
Криспиан Виџинис,
октобар 1984)*

ДАБАР

Билтен излази тромесечно

С БЛАГОСЛОВОМ МИТРОПОЛИТА
ДАБРОБОСАНСКОГ НИКОЛАЈА

Главни и одговорни уредник:
Јеромонах Калистрат (Бобушић)

Технички уредник:
Јеромонах Јован (Гардовић)

Редакција:
протој. Момир Васиљевић
протој. Богдан Станишић
протој. Рајко Цветковић
протој. Милосав Видаковић
Миомир Боровић, Миљан Попић
Слободанка Арамбашић

Фотографије:
Саша Савовић, Љубе Јакшић

Сарадници:
Жељко Радовић, Теодора Пајић,
Ратко Боловић, Дејан Пузовић,
Младен Видаковић

Уреднички
и администрација:
МАНАСТИР УСПЕЊА
ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ
Добрун, Република Српска

Адреса редакције:
Манастир Добрун
31243 Мокра Гора

Телефон:
(073) 612-603

Рукописи и фотографије се не враћају

Тираж:
500 примерака

Штампања:
Штампариа „Мићо Соколовић“
Рогатица

Рачунарска припрема шtamпе:
Мирослав Радуловић
Зоран Глушчевић

Решењем Министарства информација
Републике Српске, број 01-280/96 од
12.07.1996. године, Билтен Манастира
Успења Пресвете Богородице у Добруну
под називом „Дабар“ је уписан у
Регистар јавних гласила
под редним бројем 152.